

Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Katarzyna Falkowska-Gołębiewska – dyrektor Departamentu Prawa Autorskiego i Filmu, MKiDN tel. 22 692 55 46, e-mail: kfalkowska@kultura.gov.pl	Data sporządzenia Źródło: Prawo UE Nr w wykazie prac UC 103
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektowanej nowelizacji jest wdrożenie do polskiego porządku prawnego dwóch dyrektyw UE z zakresu prawa autorskiego, tj.:

- 1) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 93/83/EWG (zwanej dalej „dyrektywą SATCAB II”);
- 2) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (zwanej dalej „dyrektywą DSM”).

Prace nad dyrektywą SATCAB II rozpoczęły się we wrześniu 2016 r. i stanowiły element szerszej strategii związanej z modernizacją przepisów unijnych dotyczących prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym. Pierwotnie przepisy te miały być ujęte w formie rozporządzenia. W ten sposób zostałoby zapewnione jednolite stosowanie nowych rozwiązań w całej UE. Ostatecznie zdecydowano się na formę dyrektywy, istotnie przy tym modyfikując pierwotną propozycję przygotowaną przez Komisję Europejską (m. in. ograniczony został zakres stosowania zasady państwa pochodzenia oraz wprowadzone zostały przepisy dotyczące „wprowadzenia bezpośredniego”). Negocjacje między Komisją, Radą i Parlamentem (trilog) zakończyły się 13 grudnia 2018 r.

Celem dyrektywy SATCAB II jest stworzenie na gruncie prawa autorskiego warunków umożliwiających szersze rozpowszechnianie w państwach członkowskich programów telewizyjnych i radiowych pochodzących z innych państw członkowskich. Dyrektywa ma ułatwić udzielanie licencji na korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych w nadawanych programach telewizyjnych i radiowych.

Dyrektywa DSM jest natomiast odpowiedzią Unii Europejskiej na aktualne wyzwania związane z rozwojem technologii cyfrowych w obszarze prawa autorskiego. Jak wskazuje się w dyrektywie, „szybki rozwój technologii cyfrowych zmienia sposób, w jaki tworzy się, produkuje, rozpowszechnia i eksploatuje utwory i inne przedmioty objęte ochroną”. Wciąż pojawiają się „nowe modele biznesowe i nowe podmioty”, w związku z czym „odpowiednie przepisy ustawodawcze powinny uwzględniać przyszłe przemiany, aby nie ograniczać rozwoju technologicznego”. Podkreśla się, że „cele i zasady określone w unijnych ramach prawa autorskiego są nadal solidne”, wciąż jednak „istnieje problem braku pewności prawa, zarówno dla podmiotów uprawnionych, jak i użytkowników, w odniesieniu do niektórych sposobów korzystania, w tym transgranicznych sposobów korzystania, z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w środowisku cyfrowym” (motyw 3 dyrektywy). Na problemy te Komisja Europejska wskazała m. in. w swoim komunikacie do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 9 grudnia 2015 r. pt. „W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”. Dyrektywa wprowadza zatem m. in. nowe formy dozwolonego użytku utworów, przedmiotów praw pokrewnych i baz danych (eksploracja tekstów i danych, zwielokrotnianie dla zachowania zbiorów dziedzictwa kulturowego) oraz istotnie modyfikuje formy już istniejące w prawie UE (korzystanie z utworów na potrzeby edukacji zdalnej). Wprowadza też środki ułatwiające korzystanie z utworów niedostępnych w handlu (*out-of-commerce works*) oraz umożliwiający, w ograniczonym zakresie, licencjonowanie utworów, co do których uprawnieni nie udzielili stosownego upoważnienia (tzw. rozszerzony zbiorowy zarząd). Istotną nowością jest wprowadzenie nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy do korzystania online z ich publikacji prasowych, jak również ujednolicenie i jednoznaczne przesądzenie zasad odpowiedzialności dostawców usług udostępniania treści online (DUUTO) z tytułu naruszeń praw autorskich. Dyrektywa wymaga też wprowadzenia rozwiązań zapewniających godziwe wynagrodzenie twórcom i wykonawcom,

k którzy przenoszą swoje prawa lub udzielają licencji (ochrona przed wyzyskiem), w tym środków umożliwiających lub ułatwiających praktyczne egzekwowanie tych uprawnień (wymóg przejrzystości umów i wpływów z nich, prawo żądania dodatkowego wynagrodzenia itp.).

Komisja Europejska przedstawiła projekt dyrektywy w dniu 14 września 2016 r. Wzbudził on znaczne zainteresowanie opinii publicznej. Jednak obok nadziei środowisk kreatywnych na ogólną poprawę ich sytuacji, m. in. poprzez ograniczenie piractwa internetowego i lepszą ochronę w relacjach kontraktowych z największymi użytkownikami, pojawiły się także obawy, że potrzeba ochrony praw autorskich w Internecie zaczyna przesłaniać potrzebę ochrony także innych wartości, jak np. prawa do swobodnej wypowiedzi czy dostępu do informacji, a nawet zagrażać tym wartościom. Ostatecznie projekt został przyjęty jako dyrektywa (UE) 2019/790 w dniu 17 kwietnia 2019 r., z terminem implementacji do dnia 7 czerwca 2021 r.

W głosowaniu w Radzie nad ostatecznym przyjęciem dyrektywy Polska i pięć innych państw członkowskich (Włochy, Luksemburg, Holandia, Finlandia, Szwecja) były przeciwnie, a trzy inne wstrzymały się od głosu (Belgia, Estonia, Słowenia). Finlandia, Holandia, Luksemburg, Polska i Włochy wydały wspólne oświadczenie, krytyczne wobec dyrektywy, w którym stwierdzono m. in., że dla jednolitego rynku cyfrowego jest ona „krokiem wstecz, a nie krokiem naprzód” i „nie zapewnia równowagi między ochroną posiadaczy praw a interesami obywateli UE i unijnych przedsiębiorstw”.

Ostatecznie Polska zdecydowała się na złożenie skargi do Trybunału Sprawiedliwości UE, wnosząc o stwierdzenie nieważności art. 17 ust. 4 lit. b) i c) *in fine* (przesłanki zwolnienia DUUTO z odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich), względnie całego art. 17 dyrektywy DSM (sprawa C-401/19). Przede wszystkim podniesiony został zarzut naruszenia prawa do wolności wypowiedzi i informacji gwarantowanego przez art. 11 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. W ocenie Polski obowiązki nałożone przepisami dyrektywy na DUUTO będą bowiem skutkować *de facto* koniecznością uprzedniego automatycznego weryfikowania (filtrowania) treści udostępnianych przez użytkowników tych usług. W efekcie doprowadzi to do prewencyjnej kontroli udostępnianych treści, a tym samym do podważenia istoty prawa do wolności wypowiedzi i informacji w zakresie wykraczającym poza wymogi proporcjonalności i niezbędności.

W dniu 26 kwietnia 2022 r. skarga RP została oddalona. Choć TSUE potwierdził, że art. 17 dyrektywy DSM stanowi ograniczenie prawa do wolności wypowiedzi i dostępu do informacji, to jest ono uzasadnione potrzebą ochrony praw autorskich w Internecie, a ponadto zostało obwarowane dodatkowymi przepisami, które mają stanowić gwarancję, że zostanie zachowana odpowiednia równowaga praw i interesów.

Termin implementacji dyrektywy upłynął 7 czerwca 2021 r. Należy jednak wskazać, że zgodnie z art. 17 ust. 10 dyrektywy Komisja Europejska była obowiązana wydać wytyczne (*guidance*) dotyczące prawidłowej implementacji całego art. 17. Komisja uczyniła to dopiero 4 czerwca 2021 r., tj. na trzy dni przed upływem terminu implementacji dyrektywy. Wytyczne te spotkały się z krytyką środowisk kreatywnych oraz niektórych państw członkowskich. Zarzuca się Komisji, że osłabia kluczowe przepisy dyrektywy lub wręcz „pisze ją na nowo”. Wytyczne nie mają jednak mocy wiążącej. Projektowana ustawa uwzględnia je w zakresie, w jakim nie budzą wątpliwości co do zgodności z literalnym brzmieniem dyrektywy.

Wdrożenie obydwu dyrektyw nastąpi poprzez:

- 1) wprowadzenie zasady państwa pochodzenia dla wykonywania praw autorskich i pokrewnych przez organizacje radiowe i telewizyjne w związku ze świadczeniem dodatkowych usług online (art. 3 dyrektywy SATCAB II);
- 2) ujednolicenie zasad licencjonowania usług reemisji bez względu na stosowaną technologię (art. 4–7 dyrektywy SATCAB II);
- 3) uregulowanie sytuacji rozpowszechniania programów radiowych i telewizyjnych udostępnionych w drodze wprowadzenia bezpośredniego (art. 8 dyrektywy SATCAB II);
- 4) wprowadzenie nowych postaci dozwolonego użytku w prawie autorskim (eksploracja tekstów i danych) oraz modyfikację niektórych już istniejących (korzystanie z utworów w działalności dydaktycznej oraz zwielokrotnianie utworów w celu zachowania dziedzictwa kulturowego) (art. 3–7 dyrektywy DSM);
- 5) modyfikację, w zgodzie z dyrektywą, zasad korzystania z utworów niedostępnych w handlu (dozwolony użytek, rozszerzone licencje zbiorowe, art. 8–11 dyrektywy DSM);
- 6) wprowadzenie rozszerzonych licencji zbiorowych na potrzeby eksploatacji nowego prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasy (art. 15 dyrektywy DSM) i na potrzeby eksploatacji utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez DUUTO (art. 17 dyrektywy DSM) (art. 12 dyrektywy DSM);
- 7) wprowadzenie środków ułatwiających licencjonowanie utworów udostępnianych w ramach usług wideo na żądanie (art. 13 dyrektywy DSM);
- 8) wprowadzenie nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy w zakresie korzystania online z ich publikacji prasowych (art. 15–16 dyrektywy DSM);
- 9) wprowadzenie nowych zasad udostępniania utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez dostawców usług

udostępniania treści online (art. 17 dyrektywy DSM);

- 10) zapewnienie godziwego wynagrodzenia twórcom i wykonawcom (wprowadzenie dodatkowego wynagrodzenia dla twórców i wykonawców utworu audiowizualnego z tytułu jego udostępniania w Internecie, wprowadzenie obowiązku przejrzystości w relacjach umownych między uprawnionymi i użytkownikami, modyfikacja klauzuli bestsellerowej, wprowadzenie alternatywnej procedury rozstrzygania sporów dotyczącej obowiązku przejrzystości i dostosowywania umów i zmian w zakresie prawa twórców i wykonawców do wypowiedzenia zawartych umów lub odstąpienia od nich (art. 18–23 dyrektywy DSM);
- 11) wprowadzenie nowych postaci dozwolonego użytku baz danych *sui generis*, tj. objętych ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. z 2021 r. poz. 386) (art. 3–6 i 8 ust. 2 dyrektywy DSM).

Projektowana ustawa przewiduje również, poza implementacją ww. dyrektyw, uzupełnienie treści art. 66 ust. 1 ustawy o prawie autorskim przez doprecyzowanie, że licencjobiorca może mieć, obok siedziby (osoba prawna), także „miejsce zamieszkania” (osoba fizyczna). Jest to zmiana o charakterze porządkującym i doprecyzowującym, postulowana przez sejmową Komisję do Spraw Petycji (obecnie przepis ten wskazuje, że umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu w okresie pięciu lat na terytorium państwa, w którym licencjobiorca ma swoją siedzibę, chyba że w umowie postanowiono inaczej). Z kolei z uwagi na raportowany w ostatnich latach spadek skali naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych przewiduje się też uchylenie art. 127¹ ustawy o prawie autorskim, który stanowi upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów do utworzenia zespołu do spraw przeciwdziałania naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych. Tym samym przestanie istnieć utworzony w 2000 r. Zespół do spraw przeciwdziałania naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych.

Projektowana ustawa opiera się na następujących ogólnych wytycznych:

- 1) przepisy wdrażające obie dyrektywy powinny możliwie ściśle odpowiadać brzmieniu implementowanych przepisów tych dyrektyw;
- 2) regulacja nie będzie wykraczać poza materię objętą dyrektywami, z zastrzeżeniem zmiany i usunięcia dwóch przepisów ustawy o prawie autorskim jw.;
- 3) w możliwie największym stopniu zostaną wykorzystane już istniejące instytucje (Komisja Prawa Autorskiego, mediacja uregulowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego itd.);
- 4) nie nastąpi obciążenie finansów publicznych wskutek wprowadzenia projektowanych zmian.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

1. Wprowadzenie zasady państwa pochodzenia dla wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych przez organizacje radiowe i telewizyjne w związku ze świadczeniem dodatkowych usług online (art. 3 dyrektywy SATCAB II)

Organizacje radiowe i telewizyjne obok tradycyjnie prowadzonej działalności nadawczej świadczą także coraz częściej dodatkowe usługi związane z nadawanymi programami, które dyrektywa SATCAB II definiuje jako „dodatkowe usługi online”. Polegają one najczęściej na równoległym udostępnianiu w Internecie nadawanych programów, a także umożliwianiu dostępu do nich online w określonym czasie po nadaniu. W ramach tych usług nadane treści są wzbogacane o tzw. materiały dodatkowe, jak zapowiedzi, komentarze, rozszerzenia itd. Aby ułatwić świadczenie tych usług na gruncie prawa autorskiego, tj. ułatwić uzyskanie przez nadawcę niezbędnych licencji, dyrektywa nakazuje w art. 3 uznawać, że w zakresie prawa autorskiego czynności te są świadczone w państwie, w którym organizacja radiowa lub telewizyjna posiada swoje główne przedsiębiorstwo.

W ramach implementacji omawianego przepisu dyrektywy zostanie w art. 6 ustawy o prawie autorskim (słowniczek terminów ustawowych) dodany nowy pkt 24 zawierający definicję dodatkowej usługi online, korzystającą z definicji usługi świadczonej drogą elektroniczną w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Jednocześnie zostanie w ustawie dodany nowy art. 6², zgodnie z którym rozpowszechnianie utworów i przedmiotów praw pokrewnych w ramach świadczenia dodatkowych usług online oraz zwielokrotnianie tych utworów i przedmiotów praw pokrewnych niezbędne dla świadczenia tych usług „uznaje się, do celów wykonywania praw autorskich dotyczących tych czynności, za mające miejsce wyłącznie w państwie, w którym organizacja radiowa lub telewizyjna posiada swoje główne przedsiębiorstwo”. Zgodnie z dyrektywą przepis ten nie będzie miał zastosowania do telewizyjnych nadeń wydarzeń sportowych.

2. Ujednolicenie zasad licencjonowania usług reemisji bez względu na stosowaną technologię (art. 4–7 dyrektywy SATCAB II)

W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z art. 21¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim, zawieranie umów na reemisję podlega wyłącznemu pośrednictwu organizacji zbiorowego zarządzania tylko w zakresie reemisji kablowej, zgodnie z minimalnym wymogiem ustanowionym w dyrektywie 93/83/EWG. Od tego pośrednictwa, zgodnie z art. 10 wspomnianej dyrektywy, przewidziany jest wyjątek dla praw „z których organizacja radiowa lub telewizyjna korzysta w odniesieniu do jej własnych transmisji”. Organizacje reprezentujące operatorów telewizji kablowej wielokrotnie podnosiły, że omawiana regulacja traktuje nierówno branżę reemitentów, bowiem obowiązkowe pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania nie dotyczy np. reemisji satelitarnej, mającej znaczny udział w rynku i stanowiącej konkurencję dla reemisji kablowej. Dyrektywa SATCAB II stanowi niejako odpowiedź na te postulaty, nakazując stosowanie obowiązkowego pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania do każdego sposobu reemisji.

W ramach implementacji art. 4–7 dyrektywy SATCAB II przepis art. 21¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim otrzyma brzmienie: „Wolno reemitować utwory wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.”. W pozostałym zakresie przepisy art. 4–7 dyrektywy SATCAB II są już wdrożone na potrzeby reemisji kablowej i ww. zmiana art. 21¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim spowoduje stosowanie już istniejących przepisów do każdej postaci reemisji (art. 21¹ ust. 1¹–2 ustawy o prawie autorskim, art. 5 i art. 64 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz. U. poz. 1293), zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zarządzaniu”).

3. Uregulowanie sytuacji rozpowszechniania programów radiowych i telewizyjnych udostępnionych w drodze wprowadzenia bezpośredniego (art. 8 dyrektywy SATCAB II)

Dyrektywa SATCAB II nakazuje w art. 8 uregulować w określony sposób kwestię tzw. wprowadzenia bezpośredniego (ang. *direct injection*). Chodzi tutaj o sytuacje, gdy organizacja radiowa lub telewizyjna nie prowadzi tradycyjnie rozumianej działalności nadawczej poprzez emisję (rozpowszechnianie) sygnału radiowego lub telewizyjnego, ale przekazuje ten sygnał innemu podmiotowi (dystrybutorowi) w celu jego rozpowszechniania.

W aktualnym stanie prawnym działalność ta nie jest wyraźnie uregulowana. Przekazanie sygnału radiowego lub telewizyjnego wyłącznie jednemu podmiotowi może budzić wątpliwości co do możliwości zakwalifikowania takiego działania jako nadawanie w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o prawie autorskim, gdyż organizacja radiowa lub telewizyjna prawdopodobnie nie dokonuje tym sposobem „rozpowszechniania” utworu rozumianego, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawie autorskim, jako jego udostępnienie publiczne. A jeżeli utwór nie jest „nadawany”, to tym samym jego dalsze rozpowszechnianie przez inny podmiot nie może być uznane za czynność reemitowania, gdyż zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o prawie autorskim reemitowanie może dotyczyć tylko utworu nadawanego. Wydaje się, że rozwiązaniem tej sytuacji w aktualnym stanie prawnym mogłoby być np. odpowiednie stosowanie przepisów o nadawaniu i reemisji *per analogiam*.

Dyrektywa SATCAB II nie narzuca jednego określonego sposobu rozwiązania problemu wprowadzenia bezpośredniego. W art. 8 przesądza jedynie, że organizacja radiowa i telewizyjna oraz dystrybutor jej sygnału uczestniczą na gruncie prawa autorskiego w jednej czynności rozpowszechniania utworu („publicznego komunikowania” wg terminologii dyrektywy), ale obydwie podmioty, tj. zarówno organizacja radiowa lub telewizyjna, jak i dystrybutor, muszą uzyskać zezwolenia podmiotów uprawnionych na tę działalność. Dyrektywa pozwala jednocześnie w art. 8 ust. 2 na stosowanie przepisów dotyczących reemisji także na potrzeby uzyskiwania licencji przez dystrybutora.

W prawie polskim uregulowanie problematyki wprowadzenia bezpośredniego może nastąpić na kilka sposobów. Wprowadzenie bezpośrednie może np. być uznane za odrębne pole eksploatacji, obok nadawania i reemitowania. Takie rozwiązanie nie wydaje się jednak zasadne. Wprowadzenie bezpośrednie jest jedynie technicznym sposobem udostępnienia przez organizację radiową lub telewizyjną jej sygnału innemu podmiotowi, który będzie rozpowszechniał tak udostępniony sygnał analogicznie, jak czyni to reemitent. Wprowadzenie bezpośrednie nie powoduje zatem, że cały proces rozpowszechniania nabywa odrębnego znaczenia ekonomicznego. Funkcjonalnie mamy w gruncie rzeczy do czynienia z czynnością reemisji, która niejako wymyka się definicjom niedostosowanym do dokonujących się zmian technologicznych. Taki kierunek rozumowania sugeruje też sama dyrektywa, która w art. 8 ust. 2 pozwala tutaj stosować odpowiednio przepisy o reemisji.

Projektowana ustawa uzna zatem rozpowszechnianie utworów udostępnionych w drodze wprowadzenia bezpośredniego za reemisję, wprowadzając stosowne rozszerzenie definicji reemitowania zawartej w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o prawie autorskim: „...niezależnie od sposobu, w jaki reemitent otrzymuje sygnał umożliwiający mu reemisję, oraz także wtedy, gdy zamiast pierwotnego nadania sygnał ten organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła do reemitowania w taki sposób, że nie jest on publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu (wprowadzenie bezpośrednie)”. Jednocześnie w art. 21¹ ustawy o prawie autorskim zostanie wprowadzony nowy przepis ust. 3, zgodnie z którym organizacja radiowa lub telewizyjna oraz reemitent dokonują jednej czynności reemisji, a tym samym zgoda uprawnionego na nadawanie utworu przez tę organizację stanowi jednocześnie zgodę na jego reemisję przez tę organizację poprzez wprowadzenie bezpośrednie. Natomiast uzyskanie licencji przez reemitenta będzie możliwe na tych samych zasadach, co w przypadku „normalnej” reemisji, zgodnie z art. 8 ust. 2 dyrektywy SATCAB II.

Proponowane rozwiązanie omawianego problemu pozwoli ograniczyć do minimum zmiany w ustawie o prawie autorskim i umożliwi organizacjom zbiorowego zarządzania licencjonowanie tego sposobu rozpowszechniania utworów na podstawie już posiadanych zezwoleń na zbiorowe zarządzanie, które obejmują pola eksploatacji – nadawanie oraz reemitowanie. Jednocześnie pozwoli to zachować ważność już zawartych umów licencyjnych dotyczących wprowadzenia bezpośredniego, traktowanego *per analogiam* jak reemitowanie.

4. Wprowadzenie nowych postaci dozwolonego użytku w prawie autorskim (eksploracja tekstów i danych) oraz modyfikacja niektórych już istniejących (korzystanie z utworów w działalności dydaktycznej oraz zwielokrotnianie utworów w celu zachowania dziedzictwa kulturowego) (art. 3–7 dyrektywy DSM)

Dyrektywa DSM wprowadza w art. 3–7 nowe postaci dozwolonego użytku w prawie autorskim oraz modyfikuje niektóre istniejące.

Art. 3 dyrektywy przewiduje nowy rodzaj dozwolonego użytku w postaci „eksploracji tekstów i danych na potrzeby badań naukowych”, adresowany do „organizacji badawczych” oraz „instytucji dziedzictwa kulturowego”. Zgodnie z art. 2 pkt 2 dyrektywy do ustawy o prawie autorskim zostanie dodana w art. 6 ust. 1 (słowniczek terminów ustawowych) stosowna definicja eksploracji tekstów i danych, będącej „ich analizą przy zastosowaniu zautomatyzowanej techniki służącej do analizowania tekstów i danych w postaci cyfrowej w celu wygenerowania informacji obejmujących w szczególności wzorce, tendencje i korelacje”. Z kolei przepis implementujący art. 3 dyrektywy zostanie zamieszczony jako art. 26², w brzmieniu: „Biblioteki, muzea, archiwa oraz instytucje kultury, których statutowym zadaniem jest gromadzenie, ochrona i upowszechnianie zbiorów dziedzictwa filmowego lub fonograficznego, zwane dalej „instytucjami dziedzictwa kulturowego”, a także uczelnie, instytuty badawcze, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 498), oraz instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, o których mowa w art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796), mogą zwielokrotniać utwory w celu eksploracji tekstów i danych do celów badawczych, jeżeli czynności te nie są dokonywane w celu osiągnięcia bezpośredniej lub pośredniej korzyści majątkowej.”.

Zgodnie z dyrektywą DSM utwory zwielokrotnione w ramach omawianego dozwolonego użytku będą przechowywane „z zachowaniem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i wyłącznie do celów badawczych, w tym weryfikacji wyników tych badań”, zaś uprawniony będzie mógł stosować „środki zapewniające bezpieczeństwo i integralność sieci i baz danych, w których utwory są przechowywane”, które to środki nie będą mogły „wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu”. Zgodnie z dyrektywą omawiana regulacja nie będzie mieć zastosowania do programów komputerowych, w przeciwieństwie do regulacji, o której mowa poniżej, wdrażającej art. 4 dyrektywy DSM. Stosownie uzupełniony zostanie zatem art. 77 ust. 1 ustawy o prawie autorskim.

Art. 4 dyrektywy DSM przewiduje dozwolony użytek na potrzeby eksploracji tekstów i danych, który jednakże nie jest ograniczony podmiotowo i ma zastosowanie także do baz danych *sui generis* i programów komputerowych. Z tej postaci dozwolonego użytku będzie zatem mógł korzystać każdy, ale pod warunkiem, że uprawniony nie uczynił odmiennego zastrzeżenia. O ile zatem eksploracja tekstów i danych na podstawie art. 3 dyrektywy jest możliwa bez względu na wolę uprawnionego, o tyle na podstawie art. 4 wola uprawnionego ma decydujące znaczenie (musi oczywiście zostać w odpowiedni sposób wyrażona). Stosowny przepis zostanie zamieszczony w nowym art. 26³ ustawy o prawie autorskim w brzmieniu: „Wolno zwielokrotniać rozpowszechnione utwory w celu eksploracji tekstów i danych, chyba że uprawniony zastrzegł inaczej w odpowiedni sposób. W przypadku utworów publicznie udostępnionych w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, zastrzeżenie to następuje za pomocą środków nadających się do odczytu maszynowego.”.

Art. 5 dyrektywy wprowadza dozwolony użytek na potrzeby działalności dydaktycznej, poszerzając w tym zakresie dotychczasowe regulacje zawarte w art. 5 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE oraz w art. 6 ust. 2 lit. b) i art. 9 lit. b) dyrektywy 96/9/WE. Przepis ten pozwala „placówkom edukacyjnym” korzystać z utworów „w celu zilustrowania w ramach nauczania”, w tym także za pośrednictwem „bezpiecznego środowiska elektronicznego” dostępnego wyłącznie dla uczniów, studentów i pracowników dydaktycznych danej placówki edukacyjnej. Tym samym w ramach tej postaci dozwolonego użytku możliwe będzie korzystanie z utworów także zdalnie, w ramach tzw. nauczania na odległość (*distance learning*).

Omawiana regulacja ma swój odpowiednik w art. 27 ustawy o prawie autorskim, w którym konieczne jest wprowadzenie zmiany dostosowującej do nowych wymagań wynikających z treści art. 5 dyrektywy DSM, tj. wyraźnego wskazania, że korzystanie z utworu odbywa się na odpowiedzialność beneficjenta, a w przypadku korzystania „na odległość” odbywa się za pośrednictwem „bezpiecznego środowiska elektronicznego”, dostępnego jedynie dla wskazanych kategorii osób (uczniowie, studenci, kadra dydaktyczna). Przepis prawa krajowego będzie także uzupełniony o wyraźne przesądzenie, że korzystanie z utworu w ramach omawianego dozwolonego użytku odbywa się w państwie, w którym dana placówka edukacyjna ma swoją siedzibę (zasada państwa pochodzenia). Zgodnie z powyższym główny trzon art. 27 ust. 1 ustawy o prawie autorskim zostanie utrzymany w dotychczasowym brzmieniu, jego stosowanie będzie jednakże odpowiednio uwarunkowane: „pod warunkiem, że korzystanie to odbywa się na odpowiedzialność tej instytucji oświatowej lub podmiotu, na ich terenie lub w innym miejscu, lub za pośrednictwem bezpiecznego środowiska elektronicznego dostępnego tylko dla uczących się i nauczających lub prowadzących działalność naukową w danej instytucji oświatowej lub podmiocie.”. Dotychczasowy przepis ust. 2 w art. 27 zostanie usunięty, ponieważ jego treść, po ww. modyfikacji, będzie się zawierać w ust. 1. Zostanie natomiast dodany nowy ust. 2, zgodnie z którym uznaje się, że korzystanie z utworu w ww. sposób „odbywa się w państwie, w którym dana instytucja oświatowa lub podmiot mają swoją siedzibę”. Z uwagi na ogromne znaczenie omawianej regulacji dla rozwoju edukacji zdalnej, zwłaszcza w okresie ograniczeń wprowadzanych w zw. z epidemiami, nie jest planowane ograniczenie jej stosowania, na co pozwala art. 5 ust. 2 dyrektywy DSM. Nie planuje się także wprowadzenia rekompensaty, na co pozwala (nie nakazuje) art. 5 ust. 4 dyrektywy.

Art. 6 dyrektywy DSM przewiduje dla „instytucji dziedzictwa kulturowego” prawo wykonywania kopii utworów i przedmiotów praw pokrewnych, które znajdują się na stałe w ich zbiorach, w celu zachowania tych zbiorów i „w zakresie potrzebnym do tego zachowania”. Omawiana postać dozwolonego użytku została już uregulowana w art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o prawie autorskim, jednak jego zakres podmiotowy jest węższy niż wynikający z dyrektywy, ponieważ nie obejmuje „instytucji dziedzictwa filmowego i instytucji dziedzictwa dźwiękowego” ujętych w definicji „instytucji dziedzictwa kulturowego” zawartej w art. 2 pkt 3 dyrektywy. Przewiduje się zatem uzupełnienie kręgu beneficjentów dozwolonego użytku określonego w art. 28 ust. 1 (zdanie wprowadzające) ustawy o prawie autorskim o „instytucje dziedzictwa kulturowego”, zdefiniowane w projektowanym art. 26² ust. 1 ustawy o prawie autorskim.

5. Modyfikacja, w zgodzie z dyrektywą, zasad korzystania z utworów niedostępnych w handlu (art. 8–11 dyrektywy DSM)

Dyrektywa DSM (art. 8–11) zobowiązuje państwa członkowskie do wprowadzenia kompleksowej regulacji mającej na celu ułatwienie korzystania – w tym w szczególności digitalizacji i rozpowszechniania online – z utworów oraz innych przedmiotów ochrony niedostępnych w handlu, znajdujących się w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego, również w zakresie transgranicznym. Rozwiązanie zawarte w dyrektywie DSM przewiduje umożliwienie korzystania z utworów niedostępnych w handlu na podstawie licencji udzielonej przez organizację zbiorowego zarządzania również w zakresie, w którym uprawnieni nie powierzyli swoich praw w zbiorowy zarząd. Dla przypadków, w których nie istnieje organizacja zbiorowego zarządzania spełniająca wymogi określone w dyrektywie DSM, przewidziano natomiast nowy, obligatoryjny dozwolony użytek. Dyrektywa DSM przewiduje ponadto obowiązek zapewnienia uprawnionemu możliwości wyłączenia stosowania projektowanych mechanizmów (art. 8 ust. 4 dyrektywy DSM) oraz zapewnienia należytego informowania uprawnionego o korzystaniu z utworów uznanych za niedostępne w handlu i o przysługujących mu uprawnieniach (art. 10 dyrektywy). Aktualnie obowiązująca regulacja, dotycząca korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym, zawarta w rozdziale 3 oddziale 6 ustawy o prawie autorskim, w obecnym brzmieniu nie spełnia wymogów określonych w dyrektywie DSM m.in. ze względu na dużo węższy zakres przedmiotowy w stosunku do wdrażanej regulacji unijnej. Nie przewiduje ona również rozwiązania zakładającego nową postać dozwolonego użytku.

Implementacja wskazanych wyżej przepisów dyrektywy nastąpi przez zmiany przepisów zawartych w rozdziale 3 oddziale 6 ustawy o prawie autorskim oraz dodanie oddziałów 6a i 6b. W oddziale 6 znajdują się wspólne postanowienia dotyczące zarówno korzystania na podstawie licencji udzielanej przez reprezentatywną organizację zbiorowego zarządzania, jak i korzystania na podstawie dozwolonego użytku. W oddziale tym zostaną określone warunki uznawania utworu za niedostępny w handlu. Planuje się m.in. wprowadzenie definicji utworu niedostępnego w handlu, zgodnie z którą utworem niedostępnym w handlu jest utwór w odniesieniu do którego, w wyniku działań przeprowadzonych w dobrej wierze i z należytą starannością, stwierdzono, że nie jest on dostępny publicznie za pośrednictwem kanałów dystrybucji właściwych dla danego rodzaju utworów w zakresie zaspokajającym racjonalne potrzeby odbiorców. W przeciwieństwie do aktualnie obowiązujących przepisów, proponowana regulacja obejmie więc wszelkiego rodzaju utwory, a w związku z odpowiednim stosowaniem – również przedmioty praw pokrewnych oraz bazy danych. W dalszych przepisach określone zostaną szczególne zasady prowadzenia działań mających na celu stwierdzenie dostępności w specyficznych sytuacjach oraz ograniczenie korzystania z utworów niedostępnych w handlu wyłącznie do korzystania niedokonywanego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Ponadto, w projektowanym oddziale przewidziano mechanizm rejestracji organizacji zbiorowego zarządzania oraz instytucji dziedzictwa kulturowego w portalu poświęconym utworom niedostępnym w handlu prowadzonym przez Obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej działającym przy Europejskim Urzędzie ds. Własności Intelektualnej (EUIPO). Rejestracja w portalu umożliwi tym podmiotom wykonanie obowiązków informacyjnych niezbędnych dla zgodnego z prawem korzystania z utworów niedostępnych w handlu. W projektowanym oddziale planowane jest również uregulowanie procedury żądania powstrzymania się od korzystania z utworu niedostępnego w handlu przez uprawnionego (tzw. *opt-out*), przy wykorzystaniu ww. portalu oraz na piśmie, a także konsekwencje zgłoszenia takiego żądania.

W ww. rozdziale 3 zostanie dodany nowy oddział 6a zawierający przepisy odnoszące się do korzystania na podstawie licencji niewyłącznej udzielonej przez organizację zbiorowego zarządzania. Zgodnie z jego treścią korzystanie przez instytucje dziedzictwa kulturowego z utworów niedostępnych w handlu, znajdujących się na stałe w ich zbiorach, będzie możliwe na podstawie umowy licencji niewyłącznej zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania, również jeżeli uprawniony nie zawarł w tym zakresie umowy o zbiorowe zarządzanie. Przepisy tego oddziału będą przewidywać również obowiązki informacyjne organizacji zbiorowego zarządzania polegające na zamieszczeniu odpowiednich danych w bazie utworów niedostępnych w handlu.

W dodawanym oddziale 6b planuje się określenie szczególnych warunków korzystania z utworów niedostępnych w handlu na podstawie dozwolonego użytku – w przypadku gdy korzystanie na podstawie przepisów oddziału 6a nie będzie możliwe ze względu na brak reprezentatywnej organizacji zbiorowego zarządzania. Zgodnie z tymi przepisami instytucje dziedzictwa kulturowego będą mogły zwielać utwory niedostępne w handlu, znajdujące się na stałe w ich zbiorach, oraz udostępniać je publicznie w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym. Zostaną ponadto wprowadzone obowiązki informacyjne spoczywające na instytucji dziedzictwa kulturowego.

W obu dodawanych oddziałach 6a i 6b planuje się także zamieszczone przepisy dotyczące korzystania o charakterze transgranicznym, zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z art. 8 ust. 6 i 9 dyrektywy DSM.

6. Wprowadzenie licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem (art. 12 dyrektywy DSM)

Art. 12 dyrektywy ma charakter fakultatywny. Określa zasady, na jakich państwa członkowskie mogą w swoich systemach prawa autorskiego wprowadzić możliwość udzielania tzw. licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem (ECL – *Extended Collective License*), tj. licencji, które upoważniają do korzystania z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych także tych uprawnionych, którzy nie udzielili upoważnienia w tym zakresie. Zasady te są następujące:

- 1) licencji może udzielić tylko organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi podlegająca przepisom krajowym wdrażającym dyrektywę 2014/26/UE (tj. dyrektywę o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i pokrewnymi);
- 2) licencja może obejmować tylko terytorium tego konkretnego państwa członkowskiego;
- 3) licencja (w zakresie nierozszerzonym) jest udzielana w zakresie upoważnień udzielonych danej organizacji zbiorowego zarządzania;
- 4) licencja dotyczy „dokładnie określonych przypadków korzystania, w których uzyskanie zezwolenia bezpośrednio od podmiotów uprawnionych jest zazwyczaj uciążliwe i niepraktyczne w takim stopniu, że zawarcie umowy licencji jest mało prawdopodobne ze względu na charakter korzystania lub rodzaje utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną”;
- 5) muszą być chronione „uzasadnione interesy podmiotów uprawnionych”;

- 6) organizacja zbiorowego zarządzania udzielająca licencji jest, „ze względu na udzielone jej upoważnienia, w wystarczającym stopniu reprezentatywna dla danego państwa członkowskiego w odniesieniu do podmiotów uprawnionych, w przypadku odpowiedniego rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, oraz w odniesieniu do praw, które są przedmiotem licencji”;
- 7) wszyscy uprawnieni są równo traktowani;
- 8) uprawnieni, którzy nie udzielili upoważnienia do udzielenia licencji, mogą „w dowolnym czasie łatwo i skutecznie wyłączyć swoje utwory lub inne przedmioty objęte ochroną z mechanizmu licencjonowania” (tzw. *opt-out*);
- 9) „podejmuje się odpowiednie działania informacyjne – począwszy od rozsądnego okresu przed rozpoczęciem korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w ramach udzielonej licencji – aby informować podmioty uprawnione o możliwości udzielania licencji przez organizację zbiorowego zarządzania”, następnie o udzieleniu licencji oraz o możliwości skorzystania z *opt-out*; działania informacyjne muszą być prowadzone w sposób „skuteczny” i „tak aby nie było konieczności informowania każdego podmiotu uprawnionego osobno”.

Opisane zasady, zgodnie z art. 12 ust. 4 dyrektywy DSM, nie dotyczą licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem, wprowadzonych zgodnie z innymi przepisami prawa UE, ani licencji udzielanych w ramach przymusowego zbiorowego zarządzania. Tym samym nie dotyczą licencji na korzystanie z dzieł *out-of-commerce*, których dotyczą odrębne przepisy dyrektywy (art. 8–11), ani licencji udzielanych w umowach, o których mowa w art. 21–21³ ustawy o prawie autorskim, gdyż są one zawierane w ramach przymusowego zbiorowego zarządzania.

ECL zostaną wprowadzone w dwóch przypadkach: będą mogły być udzielane w zakresie eksploatacji nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy (art. 15 dyrektywy) oraz w zakresie eksploatacji utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez dostawców usług udostępniania treści online (DUUTO) w ramach świadczenia przez nich usług publicznego udostępniania treści zamieszczanych przez użytkowników ich usług (art. 17 dyrektywy). W tym celu zostanie wykorzystana instytucja reprezentatywnej organizacji zbiorowego zarządzania, o której mowa w art. 10 ustawy o zbiorowym zarządzaniu. Należy bowiem uznać, że spośród 10 funkcjonujących obecnie na polskim rynku organizacji zbiorowego zarządzania każda jest „reprezentatywna” w rozumieniu dyrektywy, jeżeli chodzi o zakres repertuaru, którym zarządza. Ustawa o zbiorowym zarządzaniu stawia jednak tę poprzeczkę jeszcze wyżej w przypadku krzyżowania się zakresów reprezentacji kilku organizacji – wtedy tylko jedna z nich jest reprezentatywna w krzyżującym się zakresie i jest to ta, która „reprezentuje największą liczbę uprawnionych na podstawie umowy o zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi oraz umowy o reprezentacji” (art. 10 ust. 2 ustawy o zbiorowym zarządzaniu). Jednak aby zapewnić, że w przyszłości każda nowa organizacja zbiorowego zarządzania także będzie spełniać kryterium „reprezentatywności”, przewiduje się dodanie w art. 7 ust. 1 ustawy o zbiorowym zarządzaniu dodatkowej przesłanki udzielenia zezwolenia na zbiorowe zarządzanie w postaci wymogu, aby stowarzyszenie wnioskujące o zezwolenie „zrzeszało istotną liczbę uprawnionych” w zakresie repertuaru objętego wnioskiem o udzielenie zezwolenia.

Przepisy dotyczące ECL zostają wprowadzone w projektowanym art. 5a ustawy o zbiorowym zarządzaniu. Przewiduje się zatem, że organizacja zbiorowego zarządzania, która zawiera umowę w zakresie, o którym mowa w art. 21⁴ ust. 1 lub art. 99⁷ ust. 2 ustawy o prawie autorskim może „rozszerzyć” zakres takiej umowy o prawa tej samej kategorii uprawnionych do tego samego rodzaju utworów lub przedmiotów praw pokrewnych na tym samym polu eksploatacji, którymi organizacja ta nie zarządza na podstawie umowy o zbiorowe zarządzanie lub umowy o reprezentacji (przy czym zostaje wprowadzony termin „rozszerzona licencja zbiorowa”), pod warunkiem że w zakresie tego rozszerzenia umowa dotyczy wyłącznie korzystania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zaś organizacja zbiorowego zarządzania jest reprezentatywna w odniesieniu do tych praw. W ust. 2 przewidziano mechanizm *opt-out* dla uprawnionych, zgodnie z art. 12 ust. 3 lit. c) dyrektywy DSM. Uprawnieni będą mogli zatem „w każdym czasie i ze skutkiem natychmiastowym”, w drodze oświadczenia złożonego organizacji zbiorowego zarządzania, wyłączyć swoje utwory lub przedmioty praw pokrewnych z zakresu rozszerzonych licencji zbiorowych. W takim przypadku będzie odpowiednio stosowany mechanizm „okresu przejściowego”, o którym mowa w art. 32 ust. 3–5 ustawy o zbiorowym zarządzaniu, z tym że zostanie on skrócony do 6 miesięcy. W ust. 3 przewidziano obowiązek informacyjny, zgodnie z art. 12 ust. 3 lit. d) dyrektywy. Organizacja zbiorowego zarządzania zamierzająca udzielić ECL „w rozsądnym czasie” przed jej udzieleniem obowiązana zostaje do podania do publicznej wiadomości, że zamierza udzielić takiej licencji, a następnie że udzieliła takiej licencji oraz, w każdym przypadku, że uprawnieni mogą złożyć oświadczenie o wyłączeniu swoich utworów spod ECL (*opt-out*).

7. Wprowadzenie środków ułatwiających licencjonowanie utworów udostępnianych w ramach usług wideo na żądanie (art. 13 dyrektywy DSM)

Art. 13 dyrektywy ma na celu ułatwienie zawierania umów licencyjnych dotyczących udostępniania utworów w ramach usług VOD. Przewiduje, że strony które „napotykają trudności związane z udzielaniem licencji” powinny móc „zwrócić się o pomoc do bezstronnego organu lub mediatorów”, którzy będą stanowić wsparcie w tych negocjacjach i „w stosownych przypadkach” proponować własne rozwiązania. Przepis w zasadzie nie przewiduje bardziej konkretnych wytycznych w tym zakresie. Dyrektywa w motywie 52 wskazuje także, że mediacja ma być dobrowolna dla obydwu stron oraz że poszanowana ma być zasada swobody zawierania umów, co jest dość oczywistym i powszechnie przyjętym standardem charakteryzującym istotę tego pozasądowego sposobu rozwiązywania sporów, odróżniającym go od innych (ADR – *Alternative Dispute Resolution*), np. sądownictwa polubownego (arbitrażu). Dyrektywa pozostawia też państwom członkowskim swobodę decyzji co do „konkretnego funkcjonowania mechanizmu mediacji” i kosztów z tym związanych, o ile byłyby one „proporcjonalne do zagwarantowania skuteczności mechanizmu negocjacyjnego”.

Należy zauważyć, że aktualnie w prawie polskim nie ma przeszkód, aby strony negocjujące umowy licencyjne (tak jak w zasadzie każde inne umowy) korzystały z instytucji mediacji, którą oferuje wiele instytucji publicznych i prywatnych (Centrum Mediacji przy Krajowej Radzie Radców Prawnych, Sąd Arbitrażowy Rynku Audiowizualnego przy Krajowej Izbie Producentów Audiowizualnych w Warszawie, Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie itd.), lub też skorzystały z mediacji pozainstytucjonalnej (*ad hoc*). Negocjacje prowadzone z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi podlegają przepisom ustawy o zbiorowym zarządzaniu (m.in. art. 45), a w braku porozumienia – szczególnej postaci mediacji prowadzonej przez Komisję Prawa Autorskiego, stosującej odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o mediacji (art. 64 ust. 1 pkt 4 w zw. z ust. 3 ustawy o zbiorowym zarządzaniu). Wydaje się zatem, że wdrażając omawiany art. 13 dyrektywy, należy skorzystać z wieloletnich doświadczeń Komisji Prawa Autorskiego, nie zamykając jednak zainteresowanym stronom drogi do mediacji prowadzonej przez inne organizacje lub instytucje.

Ponieważ ww. ustawa o zbiorowym zarządzaniu dotyczy organizacji zbiorowego zarządzania (oraz tzw. niezależnych podmiotów zarządzających), zaś omawiany art. 13 dyrektywy – negocjacji prowadzonych nie tylko z udziałem organizacji zbiorowego zarządzania, jego wdrożenie nastąpi w ustawie o prawie autorskim, w rozdziale 6 „Przepisy szczególne dotyczące utworów audiowizualnych”, w nowym art. 73¹. Zgodnie z projektowanymi przepisami strony negocjujące umowę o publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, mogą wystąpić do Komisji Prawa Autorskiego (o której mowa w ustawie o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi), o przeprowadzenie mediacji, wskazując mediatora z listy arbitrów Komisji. Jeżeli wskazany przez strony mediator wyrazi zgodę na mediację, uzgadnia ze stronami warunki, zasady i harmonogram mediacji. Mediator ma pomóc stronom w osiągnięciu porozumienia, a w stosownych przypadkach zaproponować własne rozwiązanie. W zakresie nieuregulowanym tymi przepisami do mediacji stosować się będzie odpowiednio przepisy o mediacji zawarte w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Obsługę techniczno-organizacyjną mediacji zapewni urząd obsługujący ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, jednak nie dłużej niż przez 3 miesiące od wyrażenia przez mediatora zgody na mediację.

8. Wprowadzenie nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy w zakresie korzystania online z ich publikacji prasowych (art. 15–16 dyrektywy DSM)

Art. 15 dyrektywy DSM wprowadza do prawa autorskiego nową kategorię prawa wyłącznego – prawo wydawcy prasowego do wyłącznej eksploatacji online jego publikacji prasowych przez platformy internetowe zdefiniowane jako „dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego”. W aktualnym stanie prawnym wydawcom takie odrębne prawo nie przysługuje – prawa wyłączne do eksploatacji publikacji prasowej online mogą nabyć jedynie pochodnie, tj. w ramach praw autorskich nabywanych od twórców (autorów) publikacji prasowych. Dyrektywa wyraźnie przesądza, że to nowe prawo pozostaje bez uszczerbku dla praw twórców, którzy w szczególności zachowują prawo do korzystania ze swoich utworów „niezależnie od publikacji prasowej, w skład której wchodzi” (art. 15 ust. 2 dyrektywy). Zgodnie z dyrektywą to nowe prawo wyłączne nie ma zastosowania do „prywatnych i niekomercyjnych sposobów korzystania z publikacji prasowych przez użytkowników indywidualnych”, do czynności odsyłania za pomocą linku (do „linkowania”) oraz do „pojedynczych słów lub bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowej”. Nowe prawo wyłączne ma także trwać relatywnie krótko – 2 lata od opublikowania danej publikacji prasowej, oraz nie dotyczy tych, które zostały opublikowane przed dniem 6 czerwca 2019 r. Dyrektywa w art. 15 ust. 5 przewiduje także, że autorzy publikacji prasowych mają partycypować we wpływach uzyskiwanych przez wydawców z eksploatacji nowego

prawa wyłącznego.

Implementacja omawianych przepisów dyrektywy nastąpi przez wprowadzenie do ustawy o prawie autorskim nowego prawa pokrewnego – „prawa do publikacji prasowych w zakresie korzystania przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego”. Stosowne przepisy zostaną zamieszczone w rozdziale 11 „Prawa pokrewne” jako nowy oddział 3².

Art. 99⁷ ustawy o prawie autorskim będzie zawierał definicję „publikacji prasowej” na potrzeby nowego prawa pokrewnego – zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 4 dyrektywy i zgodnie z dotychczasową praktyką legislacyjną w ustawie o prawie autorskim, która stanowi, że definicje przedmiotów praw pokrewnych zamieszczane są nie w słowniczku ustawowym (art. 6), ale w przepisach oddziałów regulujących poszczególne prawa (zob. art. 85, 94 ust. 1 i 2, art. 99¹ i 99² ustawy o prawie autorskim). Zgodnie z tą definicją publikacją prasową będzie „zbiór utworów lub przedmiotów praw pokrewnych złożony głównie z utworów słownych o charakterze dziennikarskim, stanowiący odrębną całość w ramach periodycznej lub regularnie aktualizowanej pod jednym tytułem publikacji, takiej jak gazeta lub czasopismo, w szczególności dziennik, tygodnik lub miesięcznik o tematyce ogólnej lub specjalistycznej oraz internetowy serwis informacyjny, rozpowszechniany w celach informacyjnych w dowolnej formie i w dowolny sposób w ramach działalności gospodarczej podmiotu, który sprawuje faktyczną i prawną kontrolę nad doбором rozpowszechnianych treści”. Definicja ta wyłączać będzie ze swojego zakresu publikacje periodyczne publikowane do celów naukowych lub akademickich.

Zgodnie z art. 15 dyrektywy, nowe prawo pokrewne nie będzie dotyczyć „własnego użytku osobistego, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej”, umieszczania linków prowadzących do publikacji prasowej oraz „pojedynczych słów lub bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowej” (nie przewiduje się ustawowego precyzowania tych terminów). Nie będzie też dotyczyć publikacji prasowych opublikowanych przed dniem 6 czerwca 2019 r. ani zawartych w tych publikacjach utworów i przedmiotów praw pokrewnych, których ochrona wygasła. Stosowne wyłączenia zostaną wymienione w art. 99⁷ ust. 3 ustawy o prawie autorskim.

Nowe prawo pokrewne do publikacji prasowej będzie funkcjonować bez uszczerbku dla praw twórców i pozostałych uprawnionych, zgodnie z art. 15 ust. 2 dyrektywy. Będzie obejmować wyłączne prawo do zwielokrotniania publikacji prasowej oraz jej udostępniania w taki sposób, aby każdy miał do niej dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym (tzw. internetowe pole eksploatacji) – przez „dostawców usług społeczeństwa informacyjnego”. Będzie to zatem pierwszy przypadek prawa pokrewnego, w którym treść prawa wyłącznego jest określona także przez kategorię użytkownika. Sama definicja „dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego” zostanie zdefiniowana w art. 6 ust. 1 pkt 22 ustawy o prawie autorskim przez inkorporację definicji zawartej w art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2015/1535, tj. zgodnie z art. 2 pkt 5 dyrektywy DSM – będzie to zatem podmiot świadczący usługi drogą elektroniczną w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

Wykonywanie nowego prawa pokrewnego nie będzie podlegać obowiązkowemu pośrednictwu organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Natomiast organizacja zbiorowego zarządzania reprezentatywna wg przepisów ustawy o zbiorowym zarządzaniu będzie mogła udzielić tzw. licencji z rozszerzonym skutkiem (opisanych w pkt 6).

Zgodnie z art. 15 ust. 4 dyrektywy nowe prawo pokrewne będzie wygasać po upływie 2 lat, liczonych od początku roku rozpowszechnienia publikacji prasowej. Nie będzie też dotyczyć publikacji rozpowszechnionych przed 6 czerwca 2019 r.

Zgodnie z art. 15 ust. 5 dyrektywy autorzy publikacji prasowych będą partycypować we wpływach uzyskiwanych przez wydawców z eksploatacji nowego prawa pokrewnego wg udziału 50-50%. Taka propozycja została przedstawiona przez samo środowisko wydawców prasowych (SDiW Repopol i Izbę Wydawców Prasy) i wydaje się propozycją godną uwzględnienia.

Nowe prawo pokrewne do publikacji prasowej będzie podlegać, tak jak pozostałe prawa pokrewne, przepisom o dozwolonym użytku oraz przepisom wspólnym dla praw pokrewnych (nastąpi odpowiednia modyfikacja art. 100 i 101 ustawy o prawie autorskim).

9. Wprowadzenie nowych zasad udostępniania utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez dostawców usług udostępniania treści online (art. 17 dyrektywy DSM)

Art. 17 dyrektywy DSM przewiduje szczególne regulacje dotyczące udostępniania chronionych utworów

i przedmiotów praw pokrewnych przez „dostawców usług udostępniania treści online” (DUUTO). Jest to zdefiniowana w art. 2 pkt 6 dyrektywy szczególna kategoria „dostawców usług społeczeństwa informacyjnego” (zob. definicję w opisie rozwiązań do art. 15 dyrektywy), których „głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do dużej liczby chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników tych usług, które są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych”. Dyrektywa precyzuje, że nie zalicza się do tej kategorii dostawców takich usług, jak „nienastawione na zysk encyklopedie internetowe, nienastawione na zysk repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług łączności elektronicznej zdefiniowanych w dyrektywie (UE) 2018/1972, internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają użytkownikom zamieszczanie treści na własny użytek”.

Art. 17 ust. 1 dyrektywy przesądza kwestię budzącą dotąd wątpliwości na gruncie prawa UE, że DUUTO dokonuje czynności publicznego udostępniania (rozpowszechniania) utworów, gdy „udziela on publicznego dostępu do chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez jego użytkowników”. Tym samym dyrektywa przesądza, że na gruncie prawa autorskiego DUUTO jest w zakresie powyższych czynności użytkownikiem i w związku z tym powinien dysponować odpowiednimi upoważnieniami od uprawnionych (licencjami). Jednocześnie dyrektywa w art. 17 ust. 2 przewiduje rozszerzony skutek takich licencji pod względem podmiotowym, tj. że będą one *ex lege* obejmować także czynności publicznego udostępniania dokonywane przez korzystających z usług DUUTO, ale wyłącznie gdy „nie działają oni na zasadach komercyjnych lub gdy ich działalność nie przynosi znaczących przychodów”.

Ponieważ DUUTO mają być użytkownikami w rozumieniu przepisów ustawy o prawie autorskim, to w konsekwencji obejmowałyby ich także regulacje dotyczące odpowiedzialności za naruszenia praw autorskich, tj. gdyby doszło do udostępnienia określonych utworów bez koniecznej licencji. Biorąc jednakże pod uwagę charakter działalności DUUTO, ogromną liczbę udostępnianych treści i ich ogromne zróżnicowanie, dyrektywa w art. 17 ust. 3 i 4 określa szczególne zasady odpowiedzialności tych podmiotów, jednocześnie wyłączając stosowanie w tym zakresie zasad odpowiedzialności usługodawców internetowych określonych w dyrektywie 2000/31/WE (tzw. dyrektywa „o handlu elektronicznym” lub dyrektywa „e-commerce”). Jeżeli zatem DUUTO nie zdołali uzyskać stosownych licencji, a pomimo to udostępniają publicznie utwory i przedmioty praw pokrewnych zamieszczane przez użytkowników swoich usług, to ponoszą odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich, ale z istotnymi ograniczeniami. Otóż mogą zwolnić się z odpowiedzialności, jeżeli wykażą, że 1) „dołożyli wszelkich starań, aby uzyskać zezwolenia” oraz 2) „dołożyli wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje”, oraz 3) „działali niezwłocznie po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia od podmiotów uprawnionych w celu zablokowania dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia ich ze swoich stron internetowych, a także dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczaniu”. Art. 17 ust. 5 dyrektywy nakazuje, aby przy ocenie, czy dany DUUTO spełnił ww. przesłanki zwolnienia z odpowiedzialności, brać pod uwagę m. in. „rodzaj, odbiorców i skalę świadczonych usług”, rodzaj udostępnianych utworów i przedmiotów praw pokrewnych oraz „dostępność odpowiednich i skutecznych środków oraz ich koszt dla dostawców usług”. Dyrektywa w art. 17 ust. 6 przewiduje złagodzone rygory odpowiedzialności dla „nowych” DUUTO, tj. świadczących swoje usługi w UE krócej niż 3 lata i których roczny obrót nie przekracza 10 mln EURO. Nieco ostrzejsze rygory, ale wciąż łagodniejsze niż określone w ust. 4, mają dotyczyć tych spośród „nowych” DUUTO, których miesięczna liczba „pojedynczych odwiedzających”, obliczona wg danych za poprzedni rok kalendarzowy, przekracza 5 mln osób.

Dyrektywa w art. 17 ust. 7 wskazuje, że „współpraca” między DUUTO a podmiotami uprawnionymi z tytułu praw autorskich lub praw pokrewnych nie może prowadzić do uniemożliwiania dostępu do treści zamieszczanych zgodnie z prawem, w tym w granicach dozwolonego użytku. Zgodnie z ust. 8 DUUTO powinni być zobowiązani do udzielania uprawnionym, na ich żądanie, informacji na temat „funkcjonowania swoich praktyk” w odniesieniu do ww. współpracy oraz wykorzystywania treści objętych zawartymi umowami licencyjnymi. Z kolei w przypadku użytkowników swoich usług, zgodnie z ust. 9, DUUTO mają obowiązek zapewnić „skuteczny i sprawny mechanizm składania skarg i dochodzenia roszczeń”, znajdujący zastosowanie w sprawach dotyczących usunięcia zamieszczonych przez użytkownika treści lub zablokowania dostępu do nich, zaś państwa członkowskie – możliwość dochodzenia roszczeń zarówno na drodze sądowej, jak też pozasądowej. Dyrektywa wyraźnie wskazuje, że decyzja DUUTO o usunięciu danej treści lub zablokowaniu dostępu do niej, podjęta wskutek skargi złożonej przez uprawnionego, „podlega kontroli przeprowadzanej przez człowieka”, co wyklucza w tym przypadku stosowanie różnego rodzaju mechanizmów automatycznych.

Wdrożenie ww. art. 17 dyrektywy nastąpi w rozdziale 3 ustawy o prawie autorskim „Treść prawa autorskiego” poprzez dodanie nowego oddziału 2a „Przepisy szczególne dotyczące dostawców usług udostępniania treści online” (począwszy od art. 21⁴), tj. po oddziale 2 „Autorskie prawa majątkowe”, a przed oddziałem 3 zawierającym przepisy o dozwolonym użytku.

Definicja DUUTO zgodnie z przyjętą praktyką będzie umieszczona w słowniczku wyrazów ustawowych tj. w art. 6 ust. 1 pkt 23 ustawy o prawie autorskim. Definicja ta będzie opierać się na definicji zawartej w art. 2 pkt 6 dyrektywy. Ponieważ wg tej definicji DUUTO jest rodzajem (podkategorią) „dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego”, definicja DUUTO będzie korzystać z tej definicji, zawartej w projektowanym art. 6 ust. 1 pkt 22 ustawy o prawie autorskim. DUUTO będzie zatem „dostawca usług społeczeństwa informacyjnego, którego głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do dużej liczby utworów lub przedmiotów praw pokrewnych zamieszczanych przez użytkowników tych usług, które to utwory lub przedmioty praw pokrewnych są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych”. Komisja w swoich Wytycznych do art. 17 dyrektywy (komunikat z dnia 4 czerwca 2021 r. COM(2021) 288 final) wyraźnie przestrzega przed próbami definiowania sformułowania „duża liczba utworów”, aby „uniknąć rozdrobnienia prawa w wyniku rozbieżnego postrzegania dostawców usług w różnych państwach członkowskich” – stosowna kwalifikacja powinna być dokonywana indywidualnie w każdym przypadku, z uwzględnieniem wskazówek zawartych w motywie 63 (str. 5 komunikatu). Definicja w ślad za art. 2 pkt 6 dyrektywy i zgodnie z ww. Wytycznymi Komisji (str. 4), będzie zawierać przykładowe wskazanie dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, którzy nie mogą być uznani za DUUTO, tj.: „dostawców takich usług, jak niedziałające w celach zarobkowych encyklopedie internetowe, repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług łączności elektronicznej zdefiniowanych w dyrektywie 2018/1972/UE, internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają użytkownikom zamieszczanie treści na własny użytek”.

Projektowany art. 21⁴ ust. 1 będzie przesądzał, że DUUTO wolno rozpowszechniać utwory zamieszczane przez użytkowników ich usług wyłącznie za zgodą uprawnionego. Przepis ust. 2 będzie przesądzał, że taka umowa z uprawnionym będzie obejmować (*ex lege*) również czynności rozpowszechniania dokonywane przez tych użytkowników, jeżeli nie dokonują oni tych czynności „w celach zarobkowych lub nie przynoszą znaczących przychodów”. Projektowany ust. 3 wyłącza z kolei stosowanie w ww. zakresie art. 14 ust. 1 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, tj. przepisów krajowych określających zasady odpowiedzialności dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, o których mowa w art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE. Tym samym omawiany art. 21⁴ będzie wdrażał art. 17 ust. 1–3 dyrektywy.

Kolejny przepis, tj. art. 21⁵, będzie zawierał określone w art. 17 ust. 4 dyrektywy przesłanki zwolnienia DUUTO z odpowiedzialności za rozpowszechnianie chronionych utworów bez zgody uprawnionego (bez licencji). Będą to zatem przepisy szczególne względem mniej rygorystycznych przesłanek odpowiedzialności dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, określonych w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Zatem w braku zgody uprawnionego DUUTO będą co do zasady ponosić odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich, chyba że wykażą, że:

- 1) dołożyli najwyższej staranności, aby uzyskać tę zgodę oraz
- 2) dołożyli najwyższej staranności – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych utworów, w odniesieniu do których uprawnieni przekazali DUUTO „odpowiednie i niezbędne informacje” (tzw. procedura zastrzeżenia i trwałego usunięcia, *notice-and-stay down*) oraz
- 3) działali niezwłocznie po otrzymaniu od uprawnionych odpowiednio uzasadnionego żądania zablokowania dostępu do utworów lub ich usunięcia ze swoich stron internetowych (tzw. procedura zastrzeżenia i usunięcia, *notice-and-take down*), a także dołożyli najwyższej staranności, aby zapewnić brak dostępu do tych utworów w przyszłości – jak w pkt 2 (tj. o ile uprawnieni przekażą DUUTO „odpowiednie i niezbędne informacje”, procedura zastrzeżenia i trwałego usunięcia, *notice-and-stay down*).

Projektowany art. 21⁵ ust. 2 ustawy o prawie autorskim, zgodnie z art. 17 ust. 6 dyrektywy, przewiduje złagodzone przesłanki zwolnienia z odpowiedzialności dla „nowych” DUUTO, tj. których usługi są dostępne publicznie na terytorium Unii Europejskiej krócej niż trzy lata i których roczny obrót nie przekracza równowartości 10 mln EUR – będą oni musieli wykazać, że: 1) dołożyli najwyższej staranności, aby uzyskać zgodę uprawnionego (ust. 1 pkt 1) oraz 2) stosować procedurę *notice-and-take down* (ust. 1 pkt 3 *in principio*). Natomiast jeżeli średnia miesięczna liczba pojedynczych odwiedzających tych DUUTO, obliczona na podstawie poprzedniego roku kalendarzowego, przekracza 5 milionów, będą oni również obowiązani stosować procedurę *notice-and-stay down* (*ex post*) w odniesieniu do utworów usuniętych w procedurze *notice-and-take down*,

oczywiście o ile uprawnieni przekażą w tym zakresie „odpowiednie i niezbędne informacje” (ust. 1 pkt 3 *in fine*). Nie będą natomiast musieli stosować procedury *notice-and-stay down* (*ex ante*), tj. w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1 pkt 2.

Zgodnie z art. 17 ust. 5 dyrektywy, projektowany art. 21⁵ ust. 3 ustawy o prawie autorskim wskazuje kryteria oceny, czy dany DUUTO spełnił przesłanki zwolnienia z odpowiedzialności. Nakazuje zatem wziąć pod uwagę w szczególności rodzaj i skalę świadczonych usług, krąg ich użytkowników, rodzaj rozpowszechnianych utworów oraz dostępność i koszt odpowiednich i skutecznych środków uniemożliwiających dostęp do poszczególnych utworów lub zapobiegających ich ponownemu zamieszczaniu przez użytkowników tych usług.

Projektowany art. 21⁵ ust. 4 ustawy o prawie autorskim nie ma odpowiednika w przepisach dyrektywy. W motywie 62 wskazuje się jednak, że „aby zapewnić wysoki poziom ochrony prawa autorskiego, mechanizm wyłączenia odpowiedzialności, o którym mowa w niniejszej dyrektywie, nie powinien mieć zastosowania do dostawców usług, których głównym celem jest podejmowanie lub ułatwianie piractwa prawa autorskiego”. Komisja Europejska w swoich Wytycznych (str. 4) wyraźnie zaleca implementację tego fragmentu motywów do prawa krajowego. Zatem projektowane przepisy (ust. 1-3) określające przesłanki zwolnienia DUUTO z odpowiedzialności nie będą miały zastosowania do usługodawców „których głównym celem jest podejmowanie lub ułatwianie działań naruszających prawa autorskie”.

Kolejne przepisy tej części projektowanej ustawy stanowią implementację art. 17 ust. 7-9 dyrektywy, które można ocenić jako próbę pewnego zabezpieczenia szeroko rozumianego interesu społecznego przed nieuzasadnionym lub nadmiernym blokowaniem dostępu do treści przez DUUTO (zob. uzas. wyroku w sprawie polskiej skargi na art. 17 dyrektywy C-401/19, pkt 69 i 77-95). Zatem projektowany art. 21⁶ dotyczy „współpracy” między DUUTO a uprawnionymi „w zakresie stosowania przepisu art. 21⁵”, tj. ustalania, które utwory powinny być objęte procedurą *notice-and-stay down*. Wskazuje zatem, że ta „współpraca” nie może prowadzić do niedostępności utworów zamieszczanych przez użytkowników zgodnie z prawem, w szczególności na podstawie przepisów o dozwolonym użytku. Wg kolejnych projektowanych przepisów DUUTO będą obowiązani udostępniać uprawnionym, na ich żądanie, odpowiednie informacje na temat funkcjonowania swoich praktyk w odniesieniu do ww. współpracy oraz informacje na temat wykorzystywania utworów i przedmiotów praw pokrewnych, co do których uzyskali zgodę uprawnionych na ich rozpowszechnianie. Mają także zapewnić użytkownikom swoich usług „skuteczny i sprawny mechanizm składania skarg i dochodzenia roszczeń” w przypadku sporów dotyczących zablokowania dostępu do zamieszczonych przez nich utworów lub ich usunięcia. Co szczególnie istotne, spory mają być rozstrzygane „bez zbędnej zwłoki”, a ostateczna decyzja DUUTO o zablokowaniu danej treści podlegać kontroli „przeprowadzanej przez człowieka”. Jest to zatem jeden z mechanizmów, przewidzianych w dyrektywie, ochrony interesu publicznego (prawo do swobody wypowiedzi i dostępu do informacji), aby w przypadku zastosowania przez DUUTO mechanizmów automatycznego rozstrzygania takich sporów, w tym np. także z użyciem algorytmów sztucznej inteligencji, ostateczna decyzja o zablokowaniu danej treści nie była pozostawiona maszynom, ale była decyzją podjętą przez człowieka. Zgodnie z dyrektywą wyraźnie dopuszcza się rozstrzyganie takich sporów także w trybie mediacji, o której mowa w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.). Działania DUUTO oraz uprawnionych nie mogą prowadzić do identyfikacji indywidualnych użytkowników ani do przetwarzania ich danych osobowych, chyba że odbywa się to zgodnie z dyrektywą 2002/58/WE (dotyczącą przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej) i rozporządzeniem UE 2016/679 (w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych). DUUTO zostają także obowiązani informować użytkowników swoich usług o warunkach korzystania z tych usług, w tym – co szczególnie istotne - o możliwości korzystania z utworów na podstawie przepisów o dozwolonym użytku. Ostatni przepis w omawianej części projektowanej ustawy, art. 21¹⁰ stanowi implementację art. 17 ust. 8 (zdanie pierwsze) dyrektywy. Zgodnie z dyrektywą stosowanie art. 17 „nie wywołuje skutku w postaci ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru”. Komisja Europejska w swoich Wytycznych w zasadzie nie dokonała analizy tego przepisu. Natomiast TSUE w swoim wyroku w sprawie ze skargi Rzeczypospolitej Polskiej (C-401/19) stwierdził natomiast, że od DUUTO „nie można wymagać, by zapobiegali zamieszczaniu i publicznemu udostępnianiu treści, których uznanie za niezgodne z prawem wymagałoby od nich dokonania niezależnej oceny tych treści w świetle informacji dostarczonych przez podmioty uprawnione oraz ewentualnych wyjątków i ograniczeń prawa autorskiego”, zaś w niektórych przypadkach udostępnienia treści bez wymaganej zgody uprawnionego „można uniknąć jedynie po powiadomieniu podmiotów uprawnionych”. Co więcej, w ocenie Trybunału takie powiadomienie powinno zawierać „wystarczające informacje” umożliwiające DUUTO „stwierdzenie, bez konieczności przeprowadzania szczegółowego badania stanu prawnego, czy rozpatrywane udostępnienie treści jest bezprawne i czy ewentualne usunięcie tych treści nie będzie kolidować z wolnością

wypowiedzi i informacji (pkt 90-91 uzas.). Ponieważ omawiany przepis dyrektywy jest odpowiednikiem art. 15 ust. 1 w dyrektywie 2000/31/WE (dyrektywa o handlu elektronicznym), jego brzmienie zostało oparte na art. 15 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, jednakże z oczywistym zastrzeżeniem projektowanych przepisów art. 21⁵.

Zawieranie umów z DUUTO nie będzie podlegać obowiązkowemu pośrednictwu organizacji zbiorowego zarządzania. Natomiast organizacja zbiorowego zarządzania reprezentatywna wg przepisów ustawy o zbiorowym zarządzaniu będzie mogła udzielić tzw. licencji z rozszerzonym skutkiem (podobnie jak w przypadku nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy (zob. pkt 6)).

10. Zapewnienie godziwego wynagrodzenia twórcom i wykonawcom (art. 18-23 dyrektywy DSM)

Art. 18–23 dyrektywy mają zapewnić dwóm kategoriom uprawnionych – twórcom i wykonawcom – godziwe wynagrodzenie za eksploatację ich utworów i wykonań. Przepisy powinny zatem uwzględnić zarówno przyznanie samego prawa do takiego wynagrodzenia w określonych obszarach, jak też ułatwienie uprawnionym egzekwowania prawa do wynagrodzenia w relacjach z użytkownikami. Szereg przepisów dyrektywy w tym zakresie jest już wdrożonych w polskim prawie, wymagają jednak mniej lub bardziej obszernych modyfikacji w celu dostosowania do wymogów dyrektywy.

Art. 18 dyrektywy ustanawia zasadę „odpowiedniego i proporcjonalnego” wynagrodzenia w przypadku gdy twórcy i wykonawcy udzielają licencji lub przenoszą swoje wyłączne prawa do eksploatacji ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Jednocześnie przyznaje państwom członkowskim swobodę w zakresie wyboru odpowiednich „mechanizmów” służących realizacji ww. zasady, przy czym mechanizmy te mają „uwzględniać zasadę swobody zawierania umów oraz sprawiedliwą równowagę praw i interesów”. W motywach dyrektywy wskazuje się, że przez „odpowiednie i proporcjonalne wynagrodzenie” należy rozumieć taką jego wysokość, która uwzględnia zarówno wkład twórcy w całość utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, jak i wszystkie inne istotne okoliczności sprawy, takie jak praktyki rynkowe lub faktyczna eksploatacja utworu (motyw 73). Wdrożenie art. 18 dyrektywy nastąpi poprzez modyfikację art. 43 ust. 2 ustawy o prawie autorskim. Art. 43 ust. 1 ustanawia generalne prawo do wynagrodzenia w braku odmiennych uzgodnień stron. Przepis ust. 2 ustanawia natomiast mechanizm ustalania wysokości wynagrodzenia w sytuacji, gdy nie została ona określona w umowie. Nastąpi zatem doprecyzowanie, że wynagrodzenie to powinno być „stosowne i proporcjonalne” do korzyści wynikających z korzystania z utworu, z uwzględnieniem zakresu udzielonego prawa.

W polskim prawie autorskim jednym z najbardziej istotnych mechanizmów zapewnienia twórcom i wykonawcom „godziwego” wynagrodzenia jest regulacja zawarta w art. 70 ustawy o prawie autorskim, który przewiduje niezbywalne i wykonywane za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawo twórców i wykonawców do dodatkowego wynagrodzenia za eksploatację utworu audiowizualnego na określonych polach eksploatacji (nadawanie, wyświetlanie w kinach, najem itd.). Środowiska filmowe od dawna wskazują, że regulacja ta nie jest dostosowana do aktualnych uwarunkowań rynkowych, bowiem nie uwzględnia najszybciej rozwijającego się obecnie sektora VOD. W ramach implementacji art. 18 dyrektywy przewiduje się zatem uzupełnienie treści art. 70 ust. 2¹ ustawy o prawie autorskim przez dodanie nowego pkt 5, który będzie obejmował „stosowne” wynagrodzenie z tytułu publicznego udostępniania utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym. W ten sposób istniejąca regulacja art. 70 zostanie uzupełniona o bardzo istotne i zyskujące wciąż na znaczeniu pole eksploatacji.

Prawodawca unijny uznał, że ze względu na słabszą pozycję negocjacyjną twórców i artystów wykonawców przenoszących swoje prawa lub udzielających licencji, konieczne jest zapewnienie im możliwości stałej oceny wartości majątkowej tych praw w odniesieniu do otrzymanego przez nich wynagrodzenia. W obecnej sytuacji prawnej twórcy oraz artyści wykonawcy stykają się z brakiem transparentności w tym zakresie. Prawodawca unijny założył, że ocena wartości majątkowej praw może być przydatna nie tylko w sytuacjach, w których na podstawie zawartej umowy wynagrodzenie twórcy jest uzależnione od wysokości wpływów z korzystania z utworu – w tym zakresie prawo do informacji gwarantuje już aktualne brzmienie art. 47 ustawy o prawie autorskim – ale również dla oceny, czy uzgodnione w umowie wynagrodzenie nie okazało się niewspółmiernie niskie w porównaniu do tych przychodów. W związku z tą potrzebą uznano, że konieczne jest wprowadzenie przepisów zobowiązujących kontrahentów twórców i wykonawców (oraz następców prawnych tych kontrahentów) do regularnego przekazywania twórcom i wykonawcom aktualnych, istotnych oraz wyczerpujących informacji na temat sposobów eksploatacji ich utworów i wykonań, przychodów z tej eksploatacji i należnego wynagrodzenia. Art. 19 dyrektywy nakazuje zatem zapewnić twórcom oraz wykonawcom uprawnienie do otrzymywania informacji „na temat eksploatacji swoich utworów”

(w szczególności w zakresie „sposobów eksploatacji, wszystkich uzyskanych przychodów i należnego wynagrodzenia”) od podmiotów „którym udzielili licencji lub na które przenieśli swoje prawa lub ich następców prawnych”. Celem tego przepisu, zgodnie z motywami 74 i 75 dyrektywy, jest umożliwienie „stałej oceny wartości majątkowej” praw autorskich i praw do artystycznych wykonań. Przekazywane informacje powinny być „aktualne, istotne i wyczerpujące” z punktu widzenia wskazanego wyżej celu, przy uwzględnieniu „specyfiki każdego sektora”. Zgodnie zatem z projektowanym art. 47¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim twórca będzie miał prawo do „regularnego otrzymywania od osoby, na którą przeniósł autorskie prawa majątkowe, lub od osoby, której udzielił licencji, albo ich następców prawnych, aktualnej informacji o bezpośrednich i pośrednich przychodach z korzystania z utworu oraz o wynagrodzeniu należnym w związku z tym korzystaniem, odrębnie dla każdego ze sposobów korzystania, w zakresie niezbędnym dla ustalenia wartości rynkowej praw przeniesionych albo stanowiących przedmiot licencji”. Zgodnie z projektowanym ust. 2 informacja taka przekazywana ma być „z regularnością adekwatną do specyfiki danego sposobu korzystania z utworu, nie rzadziej jednak niż raz w roku”. Jednocześnie przewidziano fakultatywną legitymację ustawową dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia częstotliwości oraz zakresu przekazywanej informacji dla konkretnych sposobów korzystania z utworów w przypadku, gdy zaistnieje taka potrzeba rynkowa.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 dyrektywy, w przypadku gdy kontrahent twórcy lub wykonawcy albo ich następca prawny nie posiada wszystkich niezbędnych informacji, ponieważ udzielił następnie licencji, twórca może wnioskować o przekazanie dalszych informacji przez licencjodawcę kontrahenta twórcy (albo jego następcy prawnego). Zatem w projektowanym art. 47¹ ust. 3 przewidziano, że w przypadku udzielenia licencji przez zobowiązanego do udzielenia informacji i w związku z tym nieposiadania przez niego pełnej informacji, konieczne jest poinformowanie o tym fakcie twórcy i przekazanie mu, na jego żądanie, informacji identyfikującej licencjodawcę. W takim wypadku, na żądanie twórcy, informację w brakującym zakresie obowiązana jest przekazać osoba, której kontrahent twórcy (albo jego następca prawny) udzielił licencji. W projektowanym art. 47¹ ust. 4 przewidziano, w zgodzie z treścią fakultatywnego art. 19 ust. 4 dyrektywy, całkowite wyłączenie stosowania omawianego obowiązku informacyjnego w sytuacji, gdy wpływ wkładu pracy twórczej danego twórcy na wartość rynkową eksploatowanej całości nie jest znaczny. Sytuacja taka może wystąpić na przykład w przypadku eksploatacji utworów zbiorowych albo zbiorów składających się z licznych utworów. Wyjątek ten nie będzie miał jednak zastosowania, jeżeli twórca wykaże niezbędność informacji dla wykonania prawa, o którym mowa w art. 44 ustawy o prawie autorskim. Natomiast projektowany art. 47¹ ust. 5, przy uwzględnieniu treści art. 19 ust. 3 dyrektywy, przewiduje możliwość ograniczenia wykonania obowiązku informacyjnego „przy uwzględnieniu specyfiki danego sposobu korzystania z utworu”, w uzasadnionych sytuacjach, w których koszty lub obciążenie administracyjne związane z realizacją tego obowiązku okażą się „nadmiernie uciążliwe w stosunku do przychodów z korzystania z utworu”. W projektowanym art. 47¹ ust. 6 przewidziano ponadto, że ten nowy obowiązek informacyjny nie będzie miał zastosowania do eksploatacji dokonywanej na podstawie umowy o korzystanie z utworów zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi albo z niezależnym podmiotem zarządzającym w rozumieniu ustawy o zbiorowym zarządzaniu, o ile twórca otrzymuje informacje, o których mowa w art. 87 tej ustawy. Przesądzono też, zgodnie z treścią motywu 74 dyrektywy, że obowiązek informacyjny nie ma zastosowania w przypadku eksploatacji utworu na podstawie nieodpłatnej tzw. otwartej licencji udzielonej przez twórcę.

Art. 20 dyrektywy nakazuje państwom członkowskim wprowadzenie mechanizmów, w oparciu o które twórcy będą mogli żądać od podmiotów, z którymi zawarli umowę o eksploatację praw lub od ich następców prawnych, odpowiedniego i godziwego wynagrodzenia, jeżeli pierwotnie uzgodnione wynagrodzenie okaże się być niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich późniejszych odnośnych przychodów uzyskiwanych z eksploatacji utworów lub wykonań. W motywach dyrektywy zwraca się uwagę, że niektóre umowy o eksploatację praw są zawierane na długie okresy i oferują twórcom i wykonawcom niewiele możliwości ich renegotiowania z kontrahentami lub ich następcami prawnymi, w przypadku gdy wartość majątkowa praw okazuje się być znacznie wyższa niż wartość szacowana pierwotnie. Zatem w odpowiedzi na to zjawisko należy przewidzieć mechanizm dostosowania wynagrodzeń w przypadkach, gdy wynagrodzenie pierwotnie uzgodnione staje się wyraźnie niewspółmiernie niskie w stosunku do przychodów z dalszej eksploatacji utworu lub wykonania przez kontrahenta twórcy (motyw 78). Omawiany mechanizm, określany jako tzw. klauzula bestsellerowa, istnieje już w polskim porządku prawnym. Zgodnie z art. 44 ustawy o prawie autorskim w razie rażącej dysproporcji między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd. Dyrektywa wyłącza jednak stosowanie klauzuli bestsellerowej w odniesieniu do umów zawieranych przez organizacje zbiorowego zarządzania i niezależne podmioty zarządzające – odpowiednie wyłączenie następuje w projektowanym art. 44 ust. 2.

Art. 21 dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia mechanizmu rozstrzygania sporów dotyczących wymogu przejrzystości (art. 19 dyrektywy) oraz klauzuli bestsellerowej (art. 20 dyrektywy) w drodze dobrowolnej, alternatywnej procedury rozstrzygania sporów. W motywie 79 dyrektywy wskazano, że spełnienie omawianego obowiązku przez państwa członkowskie może polegać na utworzeniu nowego organu bądź na wykorzystaniu istniejącego organu lub mechanizmu spełniającego warunki określone w dyrektywie. W projektowanej ustawie planuje się zatem wykorzystanie istniejącego już w polskim porządku prawnym mechanizmu mediacji sądowej uregulowanego w art. 183¹ – 183¹⁵ Kodeksu postępowania cywilnego. Mechanizm ten spełnia kryteria określone w dyrektywie. W związku z tym za wystarczające należy uznać odesłanie do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w tym zakresie, które zostanie wprowadzone w projektowanym art. 68¹ ustawy o prawie autorskim.

W art. 22 dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia rozwiązań pozwalających twórcom i wykonawcom, którzy udzielili licencji lub przenieśli swoje prawa autorskie lub pokrewne „na zasadzie wyłączności”, na „odwołanie” w całości lub w części takiej licencji lub przeniesienia praw, jeżeli utwór ten lub inny przedmiot objęty ochroną „nie jest eksploatowany”. Prawodawca unijny zwraca uwagę, że twórcy i wykonawcy mają prawo spodziewać się, że ich utwór lub wykonanie będą eksploatowane. Jeżeli prawa te przeniesiono lub udzielono na nie licencji wyłącznej, twórcy i wykonawcy nie mogą zwrócić się do innego partnera o eksploatowanie ich utworów lub wykonania. W takim przypadku, po upływie rozsądnego okresu, twórcy i wykonawcy powinni mieć prawo skorzystania z mechanizmu „odwołania”, który pozwoli im dokonać przeniesienia praw na inną osobę lub udzielić jej licencji (motyw 80 dyrektywy). W polskim porządku prawnym omawiana instytucja posiada swój odpowiednik w art. 57 ustawy o prawie autorskim – w formie uprawnienia twórcy do odstąpienia od umowy albo jej wypowiedzenia. Jednakże dla pełnej implementacji art. 22 dyrektywy konieczne jest wprowadzenie zmian. Należy podkreślić, że uprawnienie do odstąpienia od umowy albo jej wypowiedzenia dotyczy wyłącznie sytuacji, w których podmiot, na który przeniesiono majątkowe prawa autorskie lub któremu udzielono licencji, nie przystąpi do rozpowszechniania utworu w umówionym terminie. Dyrektywa posługuje się natomiast pojęciem „eksploatacji”, która obejmuje także inne niż rozpowszechnianie formy korzystania z utworu. Z tego względu proponuje się rozszerzenie zakresu uprawnienia twórcy do odstąpienia albo wypowiedzenia umowy nie tylko na przypadki, gdy utwór nie został rozpowszechniony, ale także gdy nabywca lub licencjodawca nie korzysta z niego w inny sposób. W konsekwencji w art. 57 nastąpi zamiana sformułowania „rozpowszechnianie” na „eksploatacja”. Należy też zauważyć, że zawarte w art. 22 dyrektywy uprawnienie do „odwołania” (oznaczającego w polskiej ustawie uprawnienie do odstąpienia albo wypowiedzenia umowy) obejmuje wyłącznie sytuacje, w których doszło do przeniesienia majątkowych praw autorskich albo udzielono licencji wyłącznej. Art. 57 pozwala natomiast na wypowiedzenie lub odstąpienie od umowy w przypadkach przeniesienia majątkowych praw autorskich oraz udzielenia licencji, przy czym nie ma znaczenia, czy jest to licencja wyłączna, czy niewyłączna. Proponuje się zatem stosowne ograniczenie zastosowania art. 57 ustawy do sytuacji, w których doszło do przeniesienia majątkowych praw autorskich albo udzielenia licencji wyłącznej. Skorzystanie z prawa do odstąpienia od umowy lub jej wypowiedzenia będzie mogło nastąpić nie wcześniej niż po upływie dwóch lat od przeniesienia majątkowych praw autorskich lub udzielenia licencji. Twórca musi jednak wyznaczyć kontrahentowi dodatkowy termin na rozpoczęcie eksploatacji utworu, który nie może być krótszy niż sześć miesięcy. Proponuje się również wprowadzenie rozwiązania alternatywnego, zgodnie z którym twórca lub wykonawca, który udzielił licencji wyłącznej, może, zamiast wypowiedzenia umowy kontrahentowi, udzielić licencji innym osobom. W tej sytuacji licencja, która została udzielona jako wyłączna, przekształci się w licencję niewyłączną. Rozwiązanie to stanowi odpowiedź na zawartą w art. 22 ust. 2 *in fine* dyrektywy możliwość wprowadzenia przepisów przewidujących, że twórcy lub wykonawcy mogą podjąć decyzję o „zakończeniu wyłączności umowy” zamiast odwołania licencji lub przeniesienia praw. Takie rozwiązanie będzie korzystne zarówno dla uprawnionych, którzy odzyskają możliwość udzielania kolejnych licencji i uzyskiwania w ten sposób wynagrodzenia, jak i dla odbiorców, którzy uzyskają do licencjonowanych utworów i wykonania szerszy dostęp.

11. Zmiany dotyczące baz danych *sui generis* (art. 3-6 i 8 ust. 2 dyrektywy DSM)

Przepisy art. 3-6 i 8 ust. 2 dyrektywy DSM nakazują wprowadzenie określonych w nich instytucji dozwolonego użytku także w odniesieniu do baz danych *sui generis*, tj. o których mowa w dyrektywie 96/9/WE i ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych.

Określony w art. 3 dyrektywy DSM dozwolony użytek w postaci „eksploracji tekstów i danych na potrzeby badań naukowych”, adresowany do „organizacji badawczych” oraz „instytucji dziedzictwa kulturowego”, zostanie wdrożony w projektowanym art. 8b ust. 1 ustawy o ochronie baz danych, redakcyjnie wzorowanym na projektowanym art. 26² ustawy o prawie autorskim. Podobnie, określony w art. 4 dyrektywy dozwolony użytek na potrzeby eksploracji tekstów i danych, nieograniczony podmiotowo ale zależny od woli uprawnionego,

zostanie wdrożony w projektowanym art. 8a ust. 1 ustawy o ochronie baz danych, redakcyjnie wzorowanym na projektowanym art. 26³ ustawy o prawie autorskim. Wprowadzenie tych przepisów będzie wymagało zdefiniowania pojęcia „eksploracja tekstów i danych”, co nastąpi w projektowanym art. 2 ust. 1 pkt 3a – przez odesłanie do definicji zawartej w projektowanym art. 6 ust. 1 pkt 21 ustawy o prawie autorskim.

Natomiast art. 5 dyrektywy DSM należy uznać za częściowo wdrożony przez przepis art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie baz danych, który zawiera już uregulowanie wprowadzające dozwolony użytek w zakresie korzystania z baz danych w charakterze ilustracji, w celach dydaktycznych lub badawczych. Natomiast dla pełnego wdrożenia tego przepisu dodane zostaną w art. 8 przepisy ust. 1a i 1b. W ust. 1a zostanie wskazane wprost, że korzystanie z baz danych w ramach dozwolonego użytku będzie odbywać się na odpowiedzialność instytucji oświatowych i podmiotów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4–8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, na ich terenie lub w innym miejscu, lub za pośrednictwem bezpiecznego środowiska elektronicznego dostępnego tylko dla uczących się i nauczających lub prowadzących działalność naukową w danej instytucji lub podmiocie. W ust. 2 proponuje się natomiast wprowadzenie zasady terytorialności, o której mowa w art. 5 ust. 3 dyrektywy, wskazując, że korzystanie z bazy danych w ramach omawianej postaci dozwolonego użytku odbywa się w państwie, w którym beneficjent ma swoją siedzibę. Opisane wyżej zmiany pozwolą na pełną implementację art. 5 dyrektywy, w szczególności dzięki powtórzeniu w projektowanym przepisie wszystkich wskazanych w dyrektywie warunków legalności korzystania z baz danych w oparciu o dozwolony użytek dla celów dydaktycznych. Na potrzeby stosowania przepisów ust. 1a i 1b zostanie wprowadzona do słowniczka (dodany przepis pkt 3b w art. 2 ust. 1) definicja instytucji oświatowej odsyłająca do definicji zawartej w ustawie o prawie autorskim.

Art. 6 dyrektywy przewiduje dla „instytucji dziedzictwa kulturowego” prawo wykonywania kopii baz danych, które znajdują się na stałe w ich zbiorach, w celu zachowania tych zbiorów i „w zakresie potrzebnym do tego zachowania”. Proponuje się więc dodanie w ustawie o ochronie baz danych nowego art. 8c, zgodnie z którym instytucje dziedzictwa kulturowego będą mogły zwielokrotniać bazy danych znajdujące się w ich własnych zbiorach, niezależnie od formatu lub nośnika, w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony tych zbiorów.

W projektowanym art. 8d, w ślad za art. 8 ust. 2 dyrektywy DSM, przewidziano nową postać dozwolonego użytku na rzecz instytucji dziedzictwa kulturowego posiadających na stałe w swoich zbiorach bazy danych niedostępne w handlu, w rozumieniu art. 8 ust. 5 dyrektywy. Obejmuje on zwielokrotnianie baz danych oraz ich publiczne udostępnianie w taki sposób, aby każdy miał do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym. W zakresie nieuregulowanym w tym przepisie nastąpi odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów oddziału 6 i 6b ustawy o prawie autorskim, w którym materia dotycząca zasad korzystania z utworów niedostępnych w handlu została kompleksowo uregulowana.

Analiza kosztów i korzyści w odniesieniu do poszczególnych uczestników systemu

podmioty	korzyści	koszty	ryzyka i zagrożenia
1. Twórcy i wykonawcy	udział w dodatkowych wynagrodzeniach z tytułu eksploatacji utworów audiowizualnych w ramach usług VOD prawo twórców publikacji prasowych do 50% wynagrodzenia należnego wydawcom prasy z tytułu eksploatacji nowego prawa pokrewnego wszyscy, których utwory będą publicznie udostępniane w ramach usług DUUTO, mogą oczekiwać stosownego wynagrodzenia z obejmujących ich repertuar umów licencyjnych wzmocnienie pozycji prawnej względem kontrahentów dzięki		negocjacje z użytkownikami co do wysokości należnych wynagrodzeń mogą się przeciągać lub zakończyć brakiem porozumienia, sprawy mogą być rozstrzygane latami w sądach

	uprawnieniu do regularnego otrzymywania informacji o wpływach z eksploatacji utworów i wykonań		
2. Dostawcy VOD	ułatwienie zawierania umów licencyjnych dotyczących udostępniania utworów w ramach usług VOD - możliwość skorzystania z mediacji arbitrów Komisji Prawa Autorskiego	obowiązek uiszczenia dodatkowego wynagrodzenia na rzecz twórców i wykonawców utworu audiowizualnego	
3. Nadawcy RTV	ułatwienie transgranicznego świadczenia dodatkowych usług online (w tym nabywania stosownych licencji lub ustalania zakresu już nabytych praw do utworów udostępnianych w ramach tych usług) – przez ustanowienie tzw. zasady państwa pochodzenia uregulowanie na gruncie prawa autorskiego sytuacji rozpowszechniania programów RTV udostępnionych drogą wprowadzenia bezpośredniego (<i>direct injection</i>)		
4. Reemitenci	Wprowadzenie jednolitych zasad licencjonowania reemisji, bez względu na stosowaną technologię (realizacja zasady neutralności technologicznej rozwiązań prawnych) uregulowanie na gruncie prawa autorskiego sytuacji rozpowszechniania programów RTV udostępnionych drogą wprowadzenia bezpośredniego (<i>direct injection</i>)	Obowiązek negocjacji z ozz w celu uzyskania licencji na reemisję (w tym wprowadzenie bezpośrednie), z jednym wyjątkiem w postaci możliwości uzyskania licencji bezpośrednio od nadawcy	Negocjacje z ozz warunków licencji mogą nie doprowadzić do porozumienia, konieczne może być prowadzenie długotrwałych sporów sądowych
5. Wydawcy prasowi	możliwość korzystania z nowego prawa pokrewnego do eksploatacji publikacji prasowych online - prawo wydawców do 50% wynagrodzenia należnego z tytułu eksploatacji nowego prawa pokrewnego		Negocjacje warunków licencji z dostawcami usług społeczeństwa informacyjnego mogą nie doprowadzić do porozumienia, konieczne może być prowadzenie długotrwałych sporów sądowych
6. Ozz	możliwość udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem na eksploatację prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasowym oraz eksploatację utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez DUUTO		Negocjacje warunków licencji z dużymi użytkownikami, często z siedzibą za granicą, mogą się przeciągać lub zakończyć brakiem porozumienia, sprawy mogą być rozstrzygane latami w sądach

	możliwość udzielania instytucjom dziedzictwa kulturowego rozszerzonych licencji na korzystanie z utworów niedostępnych w handlu poszerzenie zakresu obowiązkowego zbiorowego zarządu na polu eksploatacji reemitowanie		
7. Dostawcy usług społeczeństw a informacyjne go korzystający z publikacji prasowych		Konieczność uzyskania stosownych licencji na eksploatację publikacji prasowych online także od wydawców prasowych w zakresie nowego prawa pokrewnego	Negocjacje warunków licencji z ozz mogą się przeciągać lub zakończyć brakiem porozumienia, sprawy mogą być rozstrzygane latami w sądach
8. DUUTO	Jasne uregulowanie ich statusu na gruncie prawa autorskiego jako użytkownika Możliwość uzyskania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem	Konieczność uzyskania stosownych licencji na rozpowszechnianie treści chronionych, udostępnianych przez użytkowników usług DUUTO Zaostrzone rygory odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich lub praw pokrewnych w stosunku do dotychczasowych (w braku licencji), w tym potencjalna konieczność wprowadzenia mechanizmów automatycznej weryfikacji udostępnianych treści Konieczność zapewnienia mechanizmów rozstrzygania sporów dot. zamieszczanych treści między uprawnionymi a użytkownikami usług DUUTO	wyjątek od prawa do publikacji prasowych w zakresie korzystania przez DUUTO – dotyczący „pojedynczych słów” i „bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowych” może rodzić wątpliwości interpretacyjne ze względu na niedookreśloność tych pojęć

9. Użytkownicy usług DUUTO	Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego w przypadku, gdy DUUTO zdołają zawrzeć umowy licencyjne – będą one obejmowały też czynności publicznego udostępniania dokonywane przez tych użytkowników Możliwość korzystania ze stworzonych przez DUUTO mechanizmów rozstrzygania sporów z uprawnionymi dotyczącymi udostępnianych treści		Z uwagi na odpowiedzialność DUUTO z tytułu rozpowszechniania utworów online i przesłanki zwolnienia DUUTO z tej odpowiedzialności mogą skutkować koniecznością uprzedniego automatycznego filtrowania treści udostępnianych przez użytkowników tych usług i swoistej prewencyjnej kontroli udostępnianych treści, a tym samym do podważenia prawa do wolności wypowiedzi i dostępu do informacji w zakresie wykraczającym poza wymogi proporcjonalności i niezbędności
10. Organizacje badawcze (uczelnie i instytuty naukowe)	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych – rozwiązanie problemu braku pewności prawa w tym zakresie (dotyczy także baz danych)		
11. Instytucje oświatowe	Rozszerzenie możliwości korzystania dla celów dydaktycznych z utworów i przedmiotów praw pokrewnych wyrażonych w formie cyfrowej w celu korzystania z nich w środowisku online, doprecyzowanie warunków legalnego korzystania dla celów dydaktycznych (dotyczy także baz danych)		Wskazanie wprost odpowiedzialności beneficjentów w związku z korzystaniem z utworów w ramach dozwolonego użytku edukacyjnego
12. Instytucje dziedzictwa kulturowego	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych (dotyczy także baz danych) Ułatwienie zgodnego z prawem korzystania z utworów niedostępnych w handlu znajdujących się w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego (dotyczy także baz danych) Możliwość zwielokrotniania utworów pozostających we własnych zbiorach w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony tych zbiorów (dotyczy także baz danych)		

13. Producenci baz danych			Nowe postaci dozwolonego użytku (eksploracja tekstów i danych, użytek edukacyjny, zwielokrotnianie dla zachowania zbiorów) – ryzyko utraty niewielkiej części dochodów
14. Obywatele	Możliwość eksploracji tekstów i danych – o ile uprawnieni nie zastrzegli inaczej Lepszy dostęp do utworów niedostępnych w handlu (dotyczy także baz danych) Możliwość objęcia licencją uzyskaną przez DUUTO w zakresie publicznego udostępniania w Internecie treści chronionych		Ryzyko stosowania przez DUUTO automatycznych mechanizmów weryfikacji treści zamieszczanych przez użytkowników ich usług, które to mechanizmy nie będą uwzględniać wszystkich istotnych okoliczności i niezasadnie blokować treści, które mogą być legalnie zamieszczone

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Obydwie dyrektywy powinny być implementowane do dnia 7 czerwca 2021 r. Obecnie wciąż około połowy państw członkowskich UE nie dokonało ich pełnego wdrożenia. Poniżej zostanie przedstawiony sposób rozwiązania wybranych zagadnień we Francji, w Hiszpanii, na Słowacji i na Węgrzech.

Sposób licencjonowania „wprowadzenia bezpośredniego”

We Francji, w Hiszpanii i na Słowacji zasady dot. licencjonowania reemisji zostały rozszerzone na rozpowszechnianie w drodze wprowadzenia bezpośredniego (jak w projektowanej ustawie). Zatem stosowną licencję na takie rozpowszechnianie uzyskuje się za pośrednictwem ozz, z przewidzianym w dyrektywie SATCAB II wyjątkiem w zakresie praw wykonywanych samodzielnie przez organizacje radiowe lub telewizyjne w odniesieniu do ich własnych programów. Z kolei na Węgrzech nie dokonano takiego rozszerzenia.

Fakultatywne ograniczenia dozwolonego użytku dla celów edukacyjnych

Projektowana ustawa nie przewiduje wyłączenia dozwolonego użytku do celów dydaktycznych w stosunku do określonych sposobów korzystania lub określonej kategorii utworów (art. 5 dyrektywy DSM). We Francji wspomniany dozwolony użytek nie znajduje zastosowania wtedy, gdy odpowiednie licencje są łatwo dostępne. Na Węgrzech wyłączono możliwość korzystania w warunkach e-learningu z zapisów nutowych, co było podyktowane z jednej strony łatwą dostępnością tego typu utworów, a z drugiej strony obawą o utratę znacznych dochodów przez ich wydawców. Wyjątki przewidziano także w Hiszpanii. Słowacja nie wprowadziła żadnych podobnych ograniczeń.

Dodatkowe fakultatywne wymogi dla dopuszczalności licencjonowania przez ozz utworów niedostępnych w handlu

Projektowana ustawa nie przewiduje wprowadzenia dodatkowych, szczegółowych wymogów w celu ustalenia, czy utwory niedostępne w handlu mogą podlegać mechanizmowi udzielania licencji przez ozz. We Francji przyjęto natomiast, że nie udziela się takiej licencji w stosunku do utworu, od opublikowania którego nie upłynęło jeszcze 30 lat. Na Węgrzech wspomniane ograniczenie wprowadzono wyłącznie w stosunku do utworów literackich, przy czym wprowadzone zostały dwa dodatkowe warunki, które muszą być spełnione, aby dopuszczalne było udzielenie licencji - utwory te muszą być opublikowane najpóźniej w dniu 31 sierpnia 1999 r. lub przed tą datą, a kolejne ich wydania nie będą mogły następować częściej niż raz na 8 lat od wspomnianej daty 31 sierpnia 1999 r. Dodatkowe, szczegółowe wymogi ustanowiono także w Hiszpanii.

Zakres stosowania rozszerzonych licencji zbiorowych

Projektowana ustawa zakłada stosowanie rozszerzonych licencji zbiorowych w stosunku do nowego prawa pokrewnego wydawców prasy oraz rozpowszechniania utworów przez DUUTO. We Francji przewidziano je na potrzeby korzystania z utworów w formie cyfrowej przez instytucje edukacyjne w celu zilustrowania treści przekazywanych w toku nauczania, a także do umów zawieranych przez DUUTO, których przedmiotem jest korzystanie z utworów należących do sztuk wizualnych, a ponadto w stosunku do prac naukowych dostępnych bez ograniczeń w Internecie. Na Węgrzech w związku z implementacją dyrektywy DSM doszło do nowelizacji dotychczasowych przepisów dot. rozszerzonych licencji zbiorowych w celu zapewnienia ich zgodności z dyrektywą. Słowacja przyjęła podobny kierunek jak w projektowanej ustawie - rozszerzyła dotychczasowy zakres stosowania takich licencji na rozpowszechnianie utworów przez DUUTO oraz zwielokrotnianie i publiczne udostępnianie utworów muzycznych, literackich, sztuk pięknych i utworów periodycznych.

Organ właściwy do prowadzenia mediacji na potrzeby usług VOD

Projektowana ustawa przewiduje, że organem odpowiedzialnym za negocjacje w sprawie zawierania umów na udostępnianie utworów audiowizualnych w ramach świadczenia usług video na żądanie jest Komisja Prawa Autorskiego. W Hiszpanii organem takim jest *First Section of the Intellectual Property Commission*, na Węgrzech *Mediation Board* – podmiot działający w ramach *Council of Copyright Experts*. We Francji taki mechanizm negocjacji istniał jeszcze przed implementacją dyrektywy DSM.

Ocena potrzeby wdrożenia przepisów dotyczących utworów sztuk wizualnych w domenie publicznej

Projektowana ustawa zakłada, że obecne przepisy krajowe są wystarczające dla realizacji celu wskazanego w art. 14 dyrektywy DSM. Podobnie przyjęto we Francji, na Słowacji i na Węgrzech. W Hiszpanii zdecydowano się wprowadzić wprost regulację dyrektywy, pomimo że można ją było wyinterpretować z istniejących przepisów.

Wprowadzenie dodatkowych mechanizmów ułatwiających egzekwowanie nowego prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasy

Projektowana ustawa nie wprowadza żadnych dodatkowych mechanizmów, których celem byłoby ułatwienie egzekwowania nowego prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasy. Takich dodatkowych mechanizmów nie wprowadziły też ani Francja ani Słowacja ani Węgry. W Hiszpanii wprowadzono natomiast mechanizm negocjacyjny wzorowany na rozwiązaniach australijskich, dotyczący ustalania wynagrodzenia należnego wydawcom prasy za korzystanie z ich publikacji przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego.

Ograniczenie wymogu blokowania treści przez DUUTO do przypadków „rażących naruszeń” prawa

Zgodnie z wytycznymi Komisji dot. prawidłowej implementacji art. 17 dyrektywy DSM obowiązek blokowania lub usuwania treści przez DUUTO w celu zwolnienia się z odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich dotyczy przypadków „rażącego” naruszenia prawa („*manifestly infringing content*”). Projektowana ustawa nie przewiduje takiego ograniczenia, ponieważ nie zostało ono przewidziane wprost w przepisach dyrektywy. Francja i Węgry dokonały wdrożenia dyrektywy przed wydaniem tych wytycznych, stąd nie mogły uwzględnić stanowiska Komisji w tej kwestii. Także w Hiszpanii i na Słowacji, podobnie jak w projektowanej ustawie, przyjęto możliwie literalną implementację art. 17 dyrektywy.

Dołożenie „wszelkich starań” w celu zwolnienia się DUUTO z odpowiedzialności

Określając przesłanki zwolnienia DUUTO z odpowiedzialności za rozpowszechnianie utworów bez zezwolenia dyrektywa DSM posługuje się klauzulą generalną „*best efforts*”, określona w polskiej wersji językowej jako „wszelkie starania”. Odpowiednik językowy określenia „*best efforts*” występuje w ustawie hiszpańskiej, francuskiej i słowackiej, natomiast na Węgrzech przyjęto klauzulę działania „w najlepszy sposób, jakiego można oczekiwać w danej sytuacji”,

która to klauzula jest zbliżona do terminologii prawa cywilnego, co ma ułatwić jej stosowanie przez sądy. Projektowana ustawa posługuje się podobnym sformułowaniem „najwyższej staranności”.

Zapewnienie „godziwego i proporcjonalnego” wynagrodzenia dla twórców i wykonawców

Projektowana ustawa zapewnia prawo do godziwego (stosownego) i proporcjonalnego wynagrodzenia w przypadku, gdy strony umowy nie ustaliły inaczej. Przyznaje natomiast nowe uprawnienie dla twórców i wykonawców utworu audiowizualnego – uzyskują oni prawo do „stosownego wynagrodzenia” z tytułu publicznego udostępniania utworu w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym. Francja, Hiszpania i Węgry przyjęły, że zasada odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia była już wyrażona w ich ustawach. Natomiast w Hiszpanii przyjęto rozwiązanie podobne do przyjętego w projektowanej ustawie - twórcy i wykonawcy utworu audiowizualnego uzyskali prawo do dodatkowego wynagrodzenia z tytułu publicznego udostępniania utworu w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Fakultatywne ograniczenia stosowania obowiązku przejrzystości

Projektowana ustawa wyłącza stosowanie obowiązku przejrzystości, gdy wkład danego twórcy „nie jest znaczny” oraz ogranicza zakres tego obowiązku, gdy jego stosowanie okaże się „niewspółmiernie uciążliwe” w stosunku do przychodów z korzystania z utworów. W Hiszpanii i na Węgrzech podobnie - obowiązku przejrzystości nie stosuje się, gdy wkład twórcy lub wykonawcy nie jest znaczący w stosunku do całego utworu lub wykonania, chyba że twórca lub wykonawca wykaże, że potrzebuje informacji do wykonywania swoich praw w zakresie „klauzuli bestsellerowej” i w tym celu zwraca się o te informacje.

Organ właściwy do prowadzenia mediacji w zakresie obowiązku przejrzystości i „klauzuli bestsellerowej”

Obowiązek wprowadzenia dobrowolnej, alternatywnej procedury rozstrzygania sporów dotyczących obowiązku przejrzystości oraz mechanizmu dostosowywania umów został w Hiszpanii zrealizowany poprzez powierzenie tych sporów *The First Section of the Intellectual Property Commission*. Na Węgrzech spory te rozstrzyga *Mediation Board*, działający w ramach *Council of Copyright Experts*. We Francji natomiast uprawnieni mogą skorzystać z mediacji przewidzianych przez prawo cywilne. Projektowana ustawa, podobnie jak we Francji, odsyła w tym zakresie do mediacji uregulowanej w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Nadawcy programów radiowych i telewizyjnych	Ok. 400	Sprawozdanie KRRiT z działalności w 2019 r., str. 17	Ułatwienie świadczenia dodatkowych usług online, uregulowanie na gruncie prawa autorskiego sytuacji rozpowszechniania programów RTV udostępnionych drogą wprowadzenia bezpośredniego
Podmioty świadczące usługi reemisji (reemitenci)	Ok. 300	Sprawozdanie Stowarzyszenia Filmowców Polskich z działalności w roku 2019, www.zapa.org.pl , str. 24 (liczba zawartych umów licencyjnych przy szacowanym 100% pokryciu rynku)	Ujednolicenie zasad licencjonowania usług reemisji – niezależnie od sposobu świadczenia usługi (zastosowanej technologii) wszystkich obowiązujących będzie obowiązkowe pośrednictwo ozz; uregulowana zostaje też sytuacja rozpowszechniania w sposób analogiczny do reemisji programów RTV

			udostępnionych drogą wprowadzenia bezpośredniego
Organizacje badawcze (uczelnie i instytuty)	Ponad 400 (392 uczelnie wyższe, 69 instytutów naukowych PAN)	GUS (raport „Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2019 r.”) Strona internetowa Polskiej Akademii Nauk	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych
Instytucje oświatowe	Szkoły podstawowe, branżowe, ogólnokształcące, policealne, artystyczne (ok. 21 000 szkół)	GUS (raport „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2019/2020”)	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby nauczania, w tym nauczania „na odległość”
Instytucje dziedzictwa kulturowego	Biblioteki, muzea, archiwa, instytucje kultury, których statutowym zadaniem jest gromadzenie, ochrona i upowszechnianie zbiorów dziedzictwa filmowego lub fonograficznego (ok. 10 400)	GUS (raport „Kultura w 2019 r.”) Serwis administrowany przez Narodowe Archiwum Cyfrowe Raport GUS „Działalność muzeów w 2019 r.”	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych Umożliwienie korzystania z utworów niedostępnych w handlu Umożliwienie instytucjom, których statutowym zadaniem jest gromadzenie, ochrona i upowszechnianie zbiorów dziedzictwa filmowego lub fonograficznego zwielokrotniania utworów pozostających w ich zbiorach w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony tych zbiorów
Dostawcy usług VOD	Kilka podmiotów ma udział w rynku ponad 80%	Sprawozdanie KRRiT z działalności w roku 2019, str. 33	Możliwość skorzystania z mediacji arbitrów Komisji Prawa Autorskiego przy negocjowaniu umów licencyjnych na VOD Obowiązek uiszczania dodatkowego wynagrodzenia na rzecz twórców i wykonawców utworu audiowizualnego
Wydawcy prasowi, z wyłączeniem prasy naukowej i akademickiej	Ponad 3300 (prawie 4700 tytułów prasowych)	Dane przedstawione przez Izbę Wydawców Prasy oraz Stowarzyszenie Dziennikarzy i Wydawców REPROPOL (pismo do MKDniS z 11.05.2021)	Korzystanie z nowego prawa pokrewnego do eksploatacji publikacji prasowych online
Dziennikarze (autorzy publikacji prasowych)	Kilka tysięcy (ok. 3-4 tys. współpracujących z wydawcami zrzeszonymi w Stowarzyszeniu Dziennikarzy i Wydawców REPROPOL)	Sprawozdanie Stowarzyszenia Dziennikarzy i Wydawców REPROPOL z działalności w 2019 r., www.swrepopol.pl , str. 10	Udział w połowie wpływów wydawców prasy z eksploatacji nowego prawa pokrewnego

Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego korzystający z publikacji prasowych w zakresie objętym nowym prawem pokrewnym	Liczba nieznana		Konieczność uzyskania stosownych licencji na eksploatację publikacji prasowych online
Dostawcy usług udostępniania treści online (DUUTO)	Liczba nieznana		Konieczność uzyskania stosownych licencji na rozpowszechnianie treści chronionych, udostępnianych przez użytkowników usług DUUTO; zaostrzone rygory odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich lub praw pokrewnych w stosunku do dotychczasowych (w braku licencji); konieczność zapewnienia mechanizmów rozstrzygania sporów dot. zamieszczanych treści między uprawnionymi a użytkownikami usług DUUTO
Użytkownicy usług DUUTO	Liczba nieznana (znaczna część społeczeństwa)		Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego w przypadku, gdy DUUTO zdołają zawrzeć umowy licencyjne – będą one obejmowały też czynności publicznego udostępniania dokonywane przez tych użytkowników; możliwość korzystania ze stworzonych przez DUUTO mechanizmów rozstrzygania sporów z uprawnionymi dotyczących udostępnianych treści
Twórcy i wykonawcy	ok. 67 000	Badanie liczebności oraz zatrudnienia i przychodów artystów przeprowadzone przez niezależny zespół badawczy SWPS pod kierunkiem prof. Doroty Ilczuk	Twórcy i wykonawcy w utworach audiowizualnych będą uprawnieni do udziału w dodatkowych wynagrodzeniach z tytułu eksploatacji tych utworów w ramach usług VOD Wszyscy uzyskają wzmocnienie pozycji prawnej względem nabywców ich twórczości (głównie kontrahentów biznesowych) poprzez nowe (lub zmienione) przepisy o transparentności, dostosowywaniu umów oraz ich wypowiedaniu (lub odstępowaniu od nich) Wszyscy, których utwory lub wykonania będą publicznie udostępniane w ramach usług DUUTO, mogą oczekiwać

			stosownego wynagrodzenia z obejmujących ich repertuar umów licencyjnych
Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (ozz)	10 organizacji (ZAIKS, SFP, SAWP, STOART, ZPAV, ZASP, REPROPOL, KOPIPOL, Copyright Polska, STL, dwie dalsze - w trakcie wygaszania działalności jako ozz)	Dane z urzędu	Możliwość udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem w zakresie nowego prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasowym oraz usług świadczonych przez DUUTO Obowiązek egzekwowania dodatkowego wynagrodzenia na rzecz twórców i wykonawców utworu audiowizualnego
Komisja Prawa Autorskiego		www.prawoautorskie.gov.pl	poszerzenie kompetencji o mediację dotyczącą licencjonowania usług VOD
Obywatele			Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych – o ile uprawnieni nie zastrzegli inaczej Możliwość dostępu do dzieł niedostępnych w handlu (<i>out-of-commerce</i>)

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2022 r. poz. 348), projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie *Rządowy Proces Legislacyjny*.

Konsultacje publiczne projektu nie będą zatem ograniczone podmiotowo. Każdy zainteresowany będzie mógł zabrać głos. Informacja o rozpoczęciu konsultacji publicznych zostanie przekazana do wszystkich organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz zainteresowanych instytucji, stowarzyszeń, fundacji, izb gospodarczych oraz nadawców RTV.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

[illegible]

[illegible]

Źródła finansowania	Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na dochody i wydatki sektora finansów publicznych.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2022 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego będą zmuszeni uregulować kwestie prawnoautorskie związane z wprowadzeniem nowego prawa pokrewnego dla wydawców prasy, dodatkowego wynagrodzenia dla twórców i wykonawców utworu audiowizualnego udostępnianego w ramach usług VOD oraz (w przypadku DUUTO) związane z nowymi zasadami odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich. Przedsiębiorcy będą jednak mieli wybór – albo zdołają pozyskać stosowne licencje (ułatwieniem będzie tutaj możliwość udzielania przez ozz licencji z rozszerzonym skutkiem – ECL), albo będą zmuszeni zrezygnować z korzystania z określonej części chronionego repertuaru. Warunki ewentualnych licencji, w tym finansowe, będą podlegać negocjacjom i nie jest możliwe określenie ich wysokości. W przypadku usług VOD nowa regulacja dotyczy jedynie obowiązku uiszczania dodatkowego wynagrodzenia (nie wpływa na samo prawo do eksploatacji utworu). Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych przyczyni się do zwiększenia potencjału prac badawczo-rozwojowych oraz możliwości trenowania technologii sztucznej inteligencji, a w dłuższej perspektywie – do tworzenia nowych produktów bądź usług (np. aplikacje na urządzenia mobilne, technologie sztucznej inteligencji). Proponowana regulacja dotycząca dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych stworzy szanse rozwojowe dla przedsiębiorców: np. w zwiększaniu efektywności wewnętrznej działalności, w tworzeniu innowacyjnych usług lub produktów czy też w tworzeniu nowych modeli biznesowych, a w efekcie – w budowaniu przewagi konkurencyjnej. Nowe prawo pokrewne przyznane wydawcom prasy wzmocni rynek prasy, przez co przyczyni się do zapewnienia rzetelnej, wysokiej jakości informacji i pluralizmu mediów. Wpłynie też pozytywnie na rynek dziennikarski.						

		przyczyniając się do wzrostu wynagrodzeń i miejsc pracy dla dziennikarzy. Nowe regulacje dotyczące dozwolonego użytku, gł. w zakresie eksploracji tekstów i danych oraz edukacji, mogą wpłynąć na niewielkie obniżenie wpływów wydawców prasy, wydawców publikacji naukowych, wydawców podręczników szkolnych i akademickich oraz producentów baz danych. Jest to jednak oczywisty efekt dotyczący każdej instytucji dozwolonego użytku w prawie autorskim, bowiem jego istotą jest umożliwienie korzystania z utworu, w określonym zakresie, bez zgody uprawnionego (z reguły też bez wypłaty mu wynagrodzenia).
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Wpływ jak w przypadku dużych przedsiębiorstw, z zastrzeżeniem mniej rygorystycznych wymogów zwolnienia z odpowiedzialności dla „mniejszych” DUUTO
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Możliwość korzystania z dozwolonego użytku na potrzeby eksploracji tekstów i danych – o ile uprawnieni nie zastrzegli inaczej. Ułatwienie dostępu do dzieł niedostępnych w handlu (out-of-commerce) otworzy m. in. możliwości digitalizacji i rozpowszechniania zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego w całej UE. Projektowana regulacja ułatwi tworzenie cyfrowych kolekcji dzieł niedostępnych w handlu, udostępnianych następnie niekomercyjnie w UE w Internecie przez instytucje, które nimi dysponują, co zwiększy dostępność wielu dzieł o znacznej wartości kulturowej, naukowej, edukacyjnej i historycznej, przyczyniając się jednocześnie do promocji polskiego dziedzictwa kulturowego. Ryzyko ograniczenia swobody wypowiedzi i dostępu do informacji w serwisach DUUTO z uwagi na praktyczną konieczność dokonywania przez DUUTO automatycznej weryfikacji treści zamieszczanych przez użytkowników ich usług.
	(dodaj/usuń)	
Niemierzalne	(dodaj/usuń)	Usunięcie wątpliwości prawnych co do zasad korzystania przez DUUTO z treści zamieszczanych przez użytkowników ich usług.
	(dodaj/usuń)	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

X nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz: Ustawa nie wprowadza nowych obowiązków o charakterze administracyjnym. Wprowadza natomiast dla niektórych podmiotów nowe obowiązki o charakterze cywilnym, dotyczące ich relacji z kontrahentami lub osobami korzystającymi z usług:

1) wszyscy reemitenci oraz rozpowszechniający programy RTV udostępnione w drodze wprowadzenia

bepośredniego (<i>direct injection</i>) będą zmuszeni do nabywania stosownych licencji za pośrednictwem ozz; 2) dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego korzystający z publikacji prasowych <i>online</i> będą zmuszeni nabywać stosowne licencje także w zakresie nowego prawa pokrewnego przysługującego wydawcom prasy; 3) DUUTO będą zmuszeni nabywać stosowne licencje na publiczne udostępnianie treści zamieszczanych przez użytkowników ich usług lub stosować mechanizmy automatycznej weryfikacji tych treści pod kątem naruszeń prawa autorskiego, jak również zapewnić wewnętrzny mechanizm rozpatrywania skarg dotyczących blokowanych lub usuwanych treści; 4) dostawcy usług VOD będą zmuszeni uzgodnić z ozz stawki dodatkowego wynagrodzenia za eksploatację utworów audiowizualnych; 5) wprowadzenie zasady przejrzystości w relacjach między twórcami i wykonawcami a ich kontrahentami (nabywcami praw lub licencjobiorcami) nakłada na tych ostatnich obowiązki informacyjne dotyczące zakresu eksploatacji nabytych praw i wpływów z tego tytułu.
--

9. Wpływ na rynek pracy

Ustawa nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Ustawa nie będzie miała wpływu na powyższe obszary.	

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Wejście w życie ustawy będzie oznaczać rozwiązanie kwestii opisanych w punkcie 1.
--

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Monitorowanie efektów projektu będzie dokonywane systematycznie, począwszy od pierwszych miesięcy po wejściu w życie ustawy. Uwaga będzie skupiona przede wszystkim na negocjacjach prowadzonych przez zainteresowane strony, głównie przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, w tym DUUTO oraz organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – czy negocjacje są prowadzone, czy są prowadzone w dobrej wierze, czy udało się wypracować porozumienia licencyjne i w jakim zakresie, czy uprawnieni uzyskują należne im wpływy. Po upływie 2 lat od wejścia w życie ustawy nastąpi ewaluacja jej efektów poprzez: 1) ustalenie zakresu licencjonowania przez ozz utworów niedostępnych w handlu (liczba udzielonych licencji, kwota wynagrodzenia, zakres przedmiotowy i podmiotowy, czas trwania); 2) ustalenie zakresu stosowania przez ozz rozszerzonych licencji zbiorowych (liczba udzielonych licencji, kwota wynagrodzenia, zakres przedmiotowy i podmiotowy, czas trwania); 3) ustalenie skuteczności nowego prawa pokrewnego wydawców prasy (liczba licencji udzielonych przez ozz, kwota wynagrodzenia uzyskana przez ozz, kwota wynagrodzenia wypłacona przez ozz na rzecz dziennikarzy, liczba licencji udzielonych bezpośrednio przez wydawców); 4) ustalenie skutków nowych zasad odpowiedzialności DUUTO (liczba i zakres licencji udzielonych przez ozz, liczba dostawców usług stosujących automatyczne mechanizmy weryfikacji treści, liczba sporów rozstrzyganych wewnętrznie przez DUUTO, liczba sporów rozstrzyganych w sądach, zakres praw zgłoszonych DUUTO przez ozz w ramach procedury <i>notice-and-stay down</i>); 5) ustalenie skutków nowych zasad odpowiedzialności DUUTO dla wolności słowa i dostępu do informacji (liczba aktów uniemożliwienia dostępu do treści w ramach procedury <i>notice-and-stay down</i>, liczba skarg ze strony użytkowników usług zakończonych przywróceniem dostępu do treści, rodzaj i charakter blokowanych treści, rodzaj i charakter treści, do których dostęp został przywrócony);
--

- 6) ustalenie skuteczności dodatkowego wynagrodzenia z tytułu eksploatacji utworów audiowizualnych (liczba zawartych przez ozz umów w tym zakresie, liczba podmiotów uiszczających wynagrodzenia, wysokość pobieranych wynagrodzeń, liczba twórców i wykonawców otrzymujących te wynagrodzenia).

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

**Wyjaśnienia do
formularza oceny skutków regulacji**

0. Metryczka

W niniejszej części należy podać podstawowe informacje na temat oceny skutków regulacji:

- Nazwa projektu:

Proszę podać np. wstępny tytuł projektu wpisany do wykazu prac legislacyjnych.

- Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące:

Proszę wskazać organ odpowiedzialny za przygotowanie projektu, jego koordynację oraz wdrożenie (ministerstwo wiodące). W przypadku, gdy projekt jest przedmiotem prac więcej niż jednego ministerstwa, proszę wskazać również podmioty współpracujące.

- Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu:

Proszę wskazać osobę, która w ministerstwie wiodącym nadzoruje prace jednostki odpowiedzialnej za merytoryczne przygotowanie projektu.

- Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu:

Proszę podać kontakt (telefon, adres e-mail) do osoby, która jest odpowiedzialna za opracowanie projektu (np. kierownika komórki organizacyjnej) i będzie w stanie odpowiedzieć na ewentualne pytania związane z przedstawionymi w ocenie informacjami lub wskaże odpowiednią osobę.

- Data sporządzenia:

Proszę podać datę przygotowania OSR.

- Źródło:

Z rozwijanej listy proszę wybrać źródło, na podstawie którego przygotowywany jest projekt (punkt exposé, data decyzji, nazwa strategii, nr dyrektywy, sygn. orzeczenia TK, nazwa ustawy, inne).

- Nr w wykazie prac:

Proszę podać numer z właściwego wykazu prac legislacyjnych.

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Proszę opisać istotę problemu (np. zawodność rynku, zapotrzebowanie na dobro publiczne, wysokie koszty transakcyjne, bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej itp.) i jego praktyczny wymiar (np. zbyt mała ochrona leasingobiorców, niewystarczający komfort i długi czas podróży kolejną, występujące obciążenia administracyjne pobierczego danego przepisu itp.). Istotą problemu nie jest brak określonej regulacji - nowa regulacja może być jednym z instrumentów (sposobem) rozwiązania problemu. Dobrze i zwięźle wypełniona rubryka umożliwi zrozumienie problemu, który ma być rozwiązany oraz skali i przyczyn jego występowania.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać najważniejsze (największe) problemy wymagające rozwiązania.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Proszę zwięźle opisać proponowane rozwiązanie problemu opisanego w pkt 1 oraz oczekiwane rezultaty jego (ich) wdrożenia, sformułowane w możliwie konkretny, mierzalny i określony w czasie sposób - w przypadkach w których jest to możliwe powinien być zgodny z zasadą SMART (prosty, mierzalny, osiągalny, istotny, określony w czasie), np. osiągnięcie do 2020 r. wskaźnika upowszechnienia wychowania przedszkolnego co najmniej 90%.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać najważniejsze rekomendacje i cele.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Proszę wskazać - tam gdzie to możliwe - rozwiązania w minimum 3 krajach i źródła informacji. Proszę wskazać kraje, z których rozwiązania przeanalizowano oraz wyniki tych analiz.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę wskazać informacje odnoszące się do zagadnień najważniejszych.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Proszę wyszczególnić jakie podmioty (zarówno osoby fizyczne, prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej) są objęte projektem. Proszę oszacować ich liczbę (wraz z podaniem źródła danych) oraz opisać charakter oddziaływania projektu na daną grupę.

Proszę dostosować liczbę wierszy w tabeli, zgodnie z potrzebami projektu. Puste wiersze proszę usunąć.

Przykładowe grupy: obywatele, MŚP, rolnicy, rodzina, inwestorzy, lekarze, emeryci, osoby niepełnosprawne, sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Proszę podać informacje o konsultacjach poprzedzających przygotowanie projektu oraz wskazać, jaki jest planowany zakres konsultacji publicznych i opiniowania projektu, w szczególności uwzględniając:

- wskazanie, czy były (i jak długo) prowadzone konsultacje poprzedzające przygotowanie projektu (tzw. pre-konsultacje publiczne), podmioty, z którymi były prowadzone te konsultacje (w tym ekspertów), w jaki sposób komunikowano się z grupami wskazanymi w pkt 6 (metody konsultacji np. warsztaty, kwestionariusz on-line), krótkie podsumowanie wyników konsultacji,
- terminy planowanych konsultacji publicznych, podmioty, z którymi będzie konsultowany projekt, wskazanie przepisu z którego wynika obowiązek zasięgnięcia opinii.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

W przygotowaniu kalkulacji skutków dla sektora finansów publicznych proszę uwzględnić aktualne wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych, o których mowa w art. 50a ustawy o finansach publicznych.

Jeśli to możliwe proszę wskazać skumulowane koszty/oszczędności. Prognozę proszę przeprowadzić w podziale na proponowane kategorie w horyzoncie 10-letnim, w wartościach stałych (np. ceny stałe dla pierwszego roku prognozy). W przypadku gdy analiza wpływu obejmuje dłuższy niż 10-letni horyzont (np. zmiany w systemie emerytalnym), możliwe jest dostosowanie kolumn tabeli do horyzontu projektu.

Jeżeli obliczenia zostały wykonane na podstawie opracowania własnego, proszę je przedstawić w formie załącznika oraz wskazać to opracowanie w pkt 13.

W opracowywanej analizie wpływu, co do zasady, należy przyjąć kalkulację w cenach stałych. W przypadku zastosowania cen bieżących, prezentacja skutków finansowych powinna uwzględniać wskaźniki makroekonomiczne podawane w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Jeżeli nie zastosowano wskaźników makroekonomicznych podanych w Wytycznych MF, proszę dołączyć stosowną informację wyjaśniającą.

Proszę wskazać źródła finansowania planowanych wydatków. Proszę wskazać również wszystkie przyjęte do obliczeń założenia i źródła danych.

Skutki proszę skalkulować dla roku wejścia w życie regulacji (0), a następnie w kolejnych latach jej obowiązywania. W kolumnie *Łącznie* proszę wpisać skumulowane skutki za okres 10 lat obowiązywania regulacji.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu na SFP dla najważniejszych zmian.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Proszę oszacować wpływ na konkurencyjność gospodarki, przedsiębiorczości oraz na sytuację rodziny. Skutki należy przypisać do odpowiedniej grupy w tabeli.

W przypadku gdy regulacja będzie oddziaływać na inne niż wymienione w formularzu podmioty proszę odpowiednio uzupełnić formularz.

Proszę wskazać wartość finansową, z uwzględnieniem m.in. kosztów ponoszonych w związku z wejściem w życie aktu (np. koszt aktualizacji systemów informatycznych, zakupu nowych urządzeń), podatków i opłat lokalnych, itp.

W ujęciu niepieniężnym proszę podać wartości najważniejszych wskaźników, które ulegną zmianie (np. skrócenie czasu wydania pozwolenia na budowę o 100 dni, wzrost wskaźnika upowszechnienia wychowania przedszkolnego o 20 punktów procentowych).

W przypadku gdy nie ma możliwości podania żadnych wartości liczbowych (lub wpływ dotyczy także zmian, których nie można skwantyfikować) proszę odpowiednio opisać analizę wpływu w pozycji: „niemierzalne”.

Skutki proszę skalkulować dla roku wejścia w życie regulacji (0), a następnie w 1, 2, 3, 5 i 10 roku jej obowiązywania. W kolumnie *Łącznie* proszę wpisać skumulowane skutki za okres 10 lat obowiązywania regulacji.

W przypadku gdy analiza wpływu obejmuje dłuższy niż 10-letni horyzont (np. zmiany w systemie emerytalnym), możliwe jest dostosowanie kolumn tabeli do horyzontu projektu.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

Proszę dostosować ilość wierszy w tabeli, zgodnie z potrzebami projektu. Puste wiersze proszę usunąć.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Obciążenia regulacyjne należy rozumieć jako wszystkie czynności, które muszą wykonać podmioty (adresaci regulacji) w związku wykonywaniem projektowanych przepisów.

Przykładem takich obciążeń są m.in. obowiązki informacyjne (OI). OI polega na dostarczaniu lub przechowywaniu przez podmioty zobowiązane danych informacji. Identyfikowanie OI dokonywane jest w oparciu o przepisy ustawy. Dany przepis nakłada OI, jeżeli podmiot realizujący obowiązek musi wykonać szereg czynności administracyjnych. Przepis można uznać za OI w przypadku gdy jego wykonanie będzie związane z wykonaniem jednej lub więcej czynności składowych z listy poniżej:

- 1) przyswajanie wiedzy dotyczącej wykonywania konkretnego obowiązku informacyjnego (w tym bieżące śledzenie zmian w przepisach),
- 2) szkolenie pracowników w zakresie wykonywania OI,
- 3) pozyskiwanie odpowiednich informacji z posiadanych danych,
- 4) przetwarzanie posiadanych danych w celu wykonania OI,
- 5) generowanie nowych danych,
- 6) projektowanie materiałów informacyjnych,
- 7) wypełnianie kwestionariuszy,
- 8) odbywanie spotkań,
- 9) kontrola i sprawdzanie poprawności,
- 10) kopiowanie/sporządzanie dokumentacji,
- 11) przekazywanie wymaganej informacji do adresata,
- 12) archiwizacja informacji.

Proszę:

- w przypadku gdy projekt nie dotyczy zmiany obciążeń regulacyjnych, zaznaczyć pole „nie dotyczy”,
- w przypadku zmian w projekcie wpływających na obciążenia regulacyjne odpowiednio zaznaczyć ich zwiększenie lub zmniejszenie,
- wskazać, czy wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE,
- wskazać, czy dane obciążenia są przystosowane do ich ewentualnej elektronizacji (dotyczy sytuacji kiedy wprowadzane obciążenia wpływają na systemy teleinformatyczne podmiotów publicznych lub na podmioty prywatne – przedsiębiorcy, obywatele).

W komentarzu proszę o zwięzłe opisanie zakresu zmian dotyczących obciążeń regulacyjnych.

9. Wpływ na rynek pracy

Proszę opisać, czy i w jaki sposób projektowana regulacja może spowodować zmiany na rynku pracy w odniesieniu do zatrudnienia oraz innych wskaźników (np. czasu poszukiwania pracy, kwalifikacji pracowników).

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

10. Wpływ na pozostałe obszary

Proszę zaznaczyć pola - zakres oddziaływania projektu na obszary niewymienione w pkt 6, 7 i 9. Dla zaznaczonych obszarów proszę dokonać analizy wpływu.

W przypadku analizy wpływu na obszar „informatyzacja” proszę w szczególności rozważyć następujące kwestie:

- Czy projekt spełnia wymagania interoperacyjności (zdolność sieci do efektywnej współpracy w celu zapewnienia wzajemnego dostępu użytkowników do usług świadczonych w tych sieciach)?
- Czy projekt spełnia wymogi neutralności technologicznej, wielojęzyczności, elektronicznej komunikacji, wykorzystania danych z rejestrów publicznych, ochrony danych osobowych?

W przypadku analizy wpływu na obszar „sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe” proszę w szczególności uwzględnić wpływ regulacji na zmianę zakresu kognicji sądów oraz ich funkcjonowanie, a także związane z tym skutki finansowe.

Jeżeli projekt będzie miał wpływ na inne niż wymienione w pkt 10 obszary proszę zaznaczyć „inne” oraz je wymienić. Proszę również omówić wpływ, jaki będzie miała projektowana regulacja na wymienione obszary.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Proszę opisać kiedy planuje się rozwiązanie problemu zidentyfikowanego w pkt 1 (wejście przepisów w życie nie zawsze rozwiązuje dany problem a jedynie daje podstawę do wdrożenia instrumentów do jego rozwiązania). Proszę przedstawić harmonogram wdrożenia działań wykonania aktu prawnego (np. gdy rozwiązywanym problemem jest zwiększona zachorowalność, to działaniami będą: ew. zatrudnienie dodatkowych pracowników, zakup majątku - urządzeń, przeprowadzenie szczepień, zakup szczepionek itp.)).

Jeżeli akt prawny ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać planowane wykonanie dla najważniejszych zmian.

Jeżeli projektowana regulacja oddziałuje na przedsiębiorców (na prowadzenie działalności gospodarczej), zgodnie z *Uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych*, terminem wejścia w życie przepisów, po minimum 30-dniowym *vacatio legis*, powinien być 1 stycznia lub 1 czerwca. Jeżeli termin ten nie zostanie zachowany, proszę wskazać powód odstąpienia od wyznaczonych terminów.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Proszę opisać, kiedy i w jaki sposób będzie mierzone osiągnięcie efektu opisanego w pkt 2. Po jakim czasie nastąpi przegląd kosztów i korzyści projektowanych oddziaływań. Proszę również wskazać mierniki, które pozwolą określić, czy oczekiwane efekty zostały uzyskane.

W tym punkcie proszę też podać informację dotyczącą przygotowania oceny funkcjonowania ustawy (OSR ex-post), jeżeli w odniesieniu do projektu ustawy przewiduje się przedstawienie wyników ewaluacji w OSR ex-post.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać sposób przeprowadzania ewaluacji i mierniki dla najważniejszych zmian.

Jeśli specyfika danego projektu uniemożliwia zastosowanie mierników lub też niezasadna jest jego ewaluacja (z uwagi na zakres lub charakter projektu) proszę to opisać.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy, itp.)

Proszę wymienić dodatkowe dokumenty, które stanowią załączniki do projektu i formularza. Załączanie dodatkowych dokumentów jest opcjonalne.

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	1242056.4665049.4659607
Nazwa dokumentu	OSR do ustawy.doc
Tytuł dokumentu	OSR do ustawy
Skrót dokumentu	777B8D402B26B03F13C2FFFE59F43B8C10671C34
Wersja dokumentu	1.0
Akceptacja	Sellin Jarosław, 2022-06-15 10:56:46, wersja 1.0 (Sekretarz Stanu, R (R), R (R)) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Akceptacja	Falkowska-Gołębiewska Katarzyna, 2022-06-14 17:12:32, wersja 1.0 (Dyrektor, Departament Prawa Autorskiego i Filmu (DPAiF), Departament Prawa Autorskiego i Filmu (DPAiF)) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Akceptacja	Barski Jacek, 2022-06-10 16:23:11, wersja 1.0 (Naczelnik Wydziału, Departament Prawa Autorskiego i Filmu (DPAiF), Wydział Prawa Autorskiego (DPAiF-WA)) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	EZD 3.104.37.37.41746
Data wydruku:	2022-06-20 08:58:05
Autor wydruku:	Jackiewicz Monika